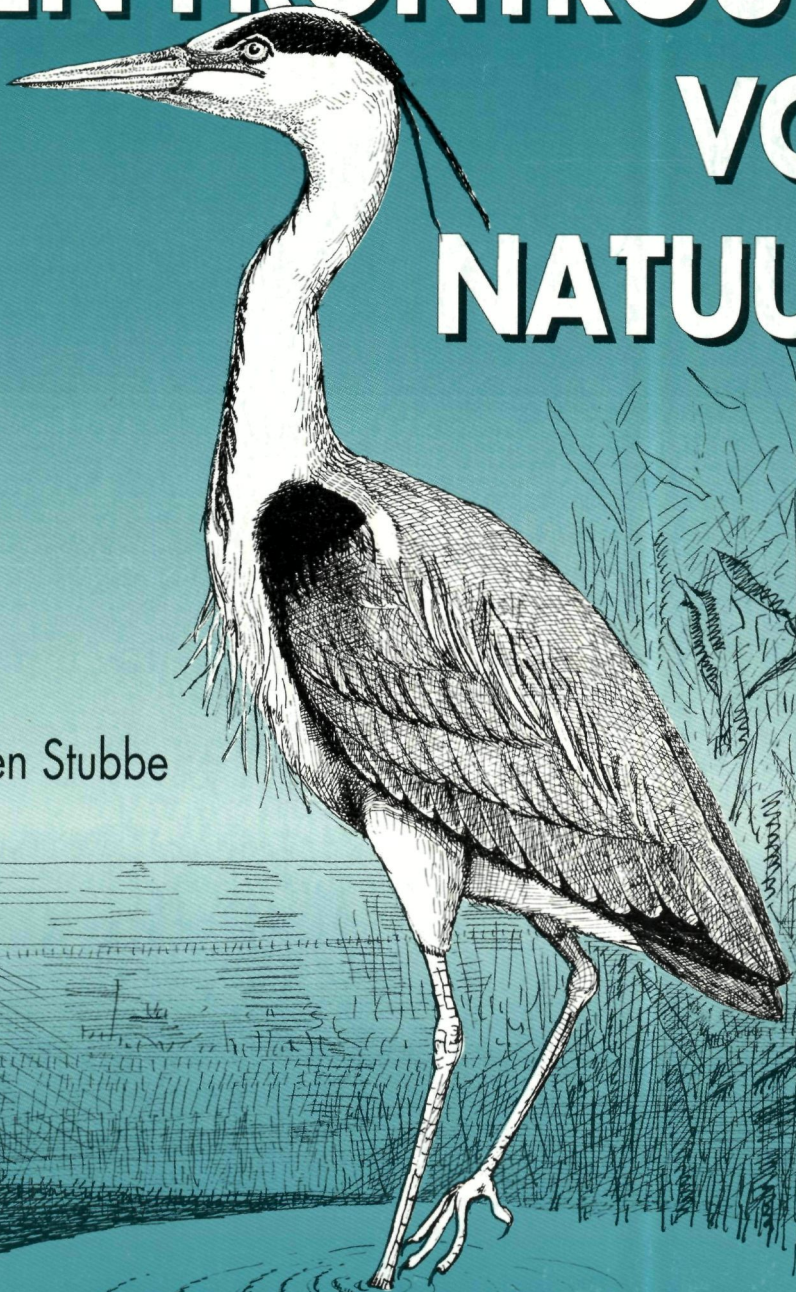

EEN FRONTROUTE VOL NATUUR

Lieven Stubbe

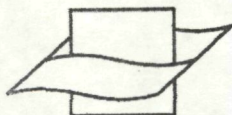
keene 27

312583

EEN FRONTROUTE VOL NATUUR

De autoroute met oog voor
landschap en natuur in de Frontstreek
tussen Ieper, Diksmuide en Nieuwpoort.

- Lieven Stubbe -

Vlaams Instituut voor de Zee
Flanders Marine Institute

INLEIDING

Het landschap tussen Nieuwpoort, aan de Noordzee, en de streek rond Ieper, aan de voet van het heuvelland, wordt bepaald door water. Of, beter eigenlijk, de krachten en de invloeden die het water op bodem, reliëf, flora en fauna uitoefent. Het mooie van deze route is dat het water er een netjes afgerond geheel vormt. Ten zuiden van **Ieper** liggen de brongebieden van een goeie 20 beken, die via 5 hoofdbeken naar de IJzer vloeien. Die kronkelt doorheen de Broeken, langs **Diksmuide**, om zich te **Nieuwpoort** in zee te verliezen.

Tussen bronnen en monding strekt zich een rijk gevarieerd landschap uit. **Bossen** op de zandige heuvelruggen. **Akkers** en **weiden** op de vruchtbare leemgronden. **Moeras** en **broekland** in de IJzervallei. En tussendoor heel wat charmante **beekvalleitjes** met restanten van het kleinschalige, "groene" boerenlandschap van weleer.

Enkele gebieden bezitten grote faam voor het natuurbehoud. Het **Blankaart-reservaat**, de **IJzerbroeken**, de **Kleiputten van Stuivenskerke**, de **IJzermonding** : gebieden die officiële bescherming en erkenning genieten. Andere gebieden zijn waardevol als bos (Houthulst, Zillebeke, Zonnebeke) of als cultuurland.

Deze "**Frontroute vol natuur**" laat U al deze natuurgebieden en waardevolle landschappen (her-?)ontdekken.

Maar, niet enkel beken en broeken, bossen en valleien maken het landschap langs de Frontroute uit.

Factor nummer één is ... **de mens** !

Zijn doen en laten, geschiedenis, inpalming en ontginning van het gebied, de akkerbouw, waterbeheersing, bebouwing, wegeaanleg, rooien en heraanplanten.

En oorlogje voeren.

Tover de mens weg, en het landschap tussen Ieper en de IJzermonding wordt een uiterst gevarieerd gebied met dichte wouden, brede moerassen, slikken en schorren die onvoorstelbaar veel groter waren dan wat ons nu nog rest in de IJzermonding. Het woud werd gekapt, de moerassen drooggelegd, de zee teruggedrongen.

De Westhoekers waren wroeters ! Enkele resten van zeedijken op onze route getuigen van het harde labeur, dat de middeleeuwen oprachten om hun land tegen de opkomende zee te beschermen.

Ook op vandaag nog willen wij verder overwinningen behalen. Meer akkerbouw, intensievere veeteelt, meer bebouwing en wegen. Resultaat : de natuurwaarden dalen, de waterkwaliteit wordt onrustwekkend, de grondwaterspiegel zakt steeds dieper. Het vrijwaren van de unieke open ruimtes, het behouden van landschappelijke kwaliteiten in de regio wordt een steeds moeilijker, complexere opdracht.

Het zou oneerlijk zijn om aan de problemen van natuurbehoud en landschapszorg voorbij te gaan tijdens onze verkenningstocht. Maar wees gerust : er valt nog heel wat fraais te beleven langs de Frontroute.

En steeds meer mensen werken aan de herwaardering van het unieke IJzergebied, de leefbaarheid van de plattelandsdorpen, het goede beheer van onze bossen, de bescherming van grote en kleine natuurgebieden.

Deze Frontroute wil dan ook een eregroet brengen aan de mensen, verenigingen en instanties die dagelijks in de frontlinie staan, om de waarden van natuur en landschap in de Westhoek voorgoed uit het hoekje te halen !

Lieven Stubbe, voorjaar '91.

*Ik draag dit werkje op aan **Paul Houwen**, de bezielende conservator van de natuurreservaten De Blankaart en De IJzermondig en voorvechter van de natuurwaarden in de IJzervallei. Plots overleden op 30 april 1991.*

PRAKTISCHE TIPS

Deze "Frontroute vol natuur" werd uitgestippeld voor de auto, maar kan ook (eventueel gedeeltelijk) per fiets worden afgewerkt. De wegen zijn rustig, soms smal. In drukke landbouwperiodes zullen landbouwvoertuigen dan ook wel eens "in de weg" rijden. Elke ervaren routerijder zal dergelijke weggebruikers met plezier voorrang verlenen !

De volledige tocht is ongeveer 156,6 km lang, zodat U er best niet meer 's namiddags aan begint. De pick-nick kan U op vele rustige landelijke plekjes zomaar langs de route gebruiken. Of nog beter: in een van die landelijke herbergen waar U langskomt.

Om de verschillende landschapstypes echt te smaken, worden regelmatig **korte wandelingen** voorgesteld. Aangepast schoeisel (eventueel laarzen bij vochtige omstandigheden) voorkomt problemen. Een verrekijker kan het natuurplezier enkel verhogen. Langs de route zijn verschillende goede observatie-mogelijkheden voorzien om vogels waar te nemen (o.m. weidevogels, watervogels, roofvogels). Voor wie ze beter wil leren kennen is een goede vogelveldgids onmisbaar.

Tenslotte is het sterk aan te raden om een **goede wegenkaart** achter de hand te houden. Het is spannender om de goede weg ook op kaart te volgen. En U krijgt een beter inzicht in de - uiterst boeiende ! - landschapsstructuren.

Nog dit : over de startplaats beslis je zelf. Het best kies je uit één van de drie frontsteden : **Nieuwpoort, Diksmuide of Ieper**. Wij beginnen - om louter toevallige redenen - in Ieper.
Goede vaart !

Onze route begint in **Ieper**, de stad die symbool staat voor de zinloze vernietiging en de gruwels van de 1ste wereldoorlog, van elke oorlog.

Ieper ligt daarenboven op de wip tussen het heuvelland en de polders : een trefpunt van verschillende landschappen.

De "Frontroute vol natuur" start aan de **Rijselpoort**, aan de zuidelijke rand van de stad. (Vanaf de Grote Markt : Rijselseweg, rechtover de Hallen, oprijden.)

KM 0

We rijden op de brug over de vestingsgrachten. Links verschijnt het weidse landschap van de **Verdronken Weiden**, een laaggelegen en vochtig weideland van 50 ha rondom de **Bollaertbeek**, die vanaf deze Verdronken Weiden **Ieperlee** heet. De oude droom om dit nog oorspronkelijke open landschap nabij de stad als waterspaarbekken in te richten wordt wellicht in de nabije toekomst werkelijkheid. Ook een nieuwe autoweg doorheen deze open ruimte staat op stapel. Boven de Verdronken Weiden hangen regelmatig Torenavalkjes te bidden. Steenuiltjes vinden onderkomen in de vele oude knobomen. Kieviten en Patrijzen broeden in het grasland. Hoe lang nog ?

Net vòdr de spoorweg **links af** naar de **Komenseweg**, richting Hollebeke. Deze oude, verhoogde weg doorsnijdt de vallei van de Bollaertbeek. Net over de rechtse bocht kan U links af naar **Zillebekevijver**.

Parkeer nabij het witte vijverhuis. Het is mooi wandelen rondom de vijver (2,5 km). Op het visrijke water mag je, naast Wilde eend, Meerkoet, Waterhoen en enkele meeuwesoorten ook de Fuut verwachten. In trekperiodes en 's winters zijn soorten als Aalscholver, Bergeend, Tafeleend of Kuifeend te gast. De vroegere rietgordel, waar Karekiet en zelfs Wouwaapje ooit in broedden, is helaas verdwenen. Kunstmatige oeverversteviging kwam in de plaats. Op het zuid-oostelijke deel drijft 's zomers een prachtig waterlelieveld. Het bosje langs de vijver wordt als hakhout beheerd. Nachtegaal, Grote bonte specht en Ransuil zijn er broedvogel. Er pronken een reeks mooie Zomereiken.

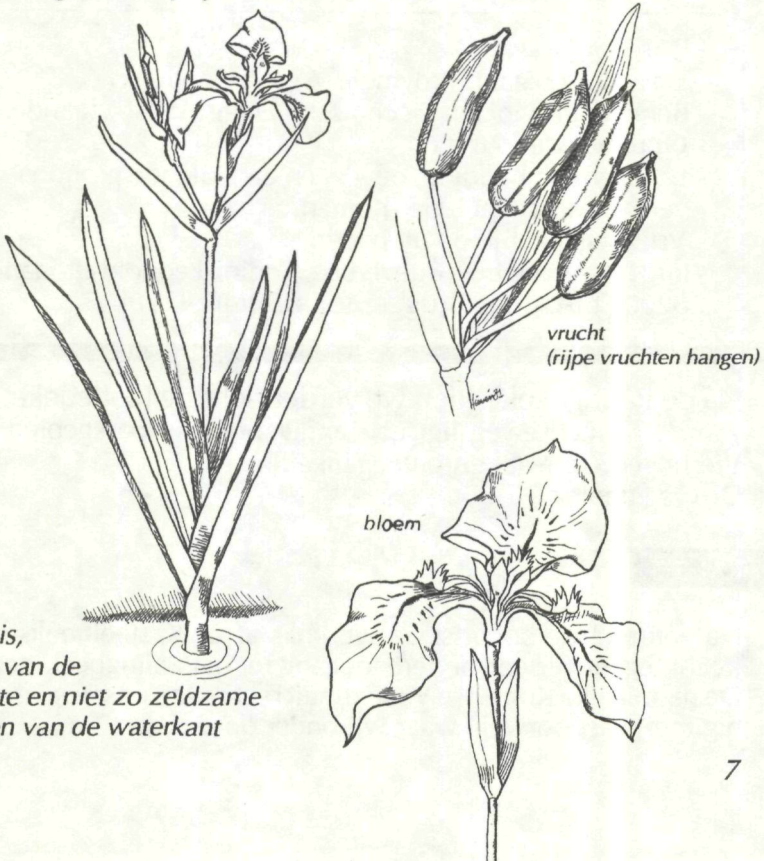
PRAKTISCH

- Eigenaar : Stad Ieper.
- Landschap : afdamming van de Zillebeek, aangelegd op het einde van de 13de eeuw.
- Oppervlakte : 28 ha.
- Inhoud : 500.000 m³.
- Productiecentrum van drinkwater voor Ieper (1.000 m³ per dag).

KM 2,1

Verder langs de **Komenseweg**. Rechts vòòr ons verschijnt een zachtglooiend, bosrijk landschap dat duidelijk hoger ligt: tot 60 m. Dit zijn de uitlopers van het **Westvlaamse heuvelland**. De Kimmelberg ligt hier 9 km vandaan (rechts).

Op de kruin van de helling kan je **rechts af het Provinciale Domein "De Palingbeek"** oprijden, doorheen de eikendreef.

*Gele lis,
is een van de
mooiste en niet zo zeldzame
planten van de waterkant*

De Palingbeek is een prachtig wandelgebied, ingericht langs de sleuf van het Kanaal Komen-Ieper. In 1913, na zowat 50 jaar labeur, stortten de wanden in van het kanaal, dat op deze plaats doorheen een helling moest. De techniek verloor, de natuur zegevierde. Het gebied was tot '69 een befaamd natuureservaat van De Wielewaal.

Door de uitbouw als provinciaal wandeldomein ging de natuurwaarde wel achteruit, maar ontdekten de wandelaars nieuwe, verrassende paden.

"De Palingbeek" is vooral belangrijk omwille van de grote verscheidenheid : moeras in de (verlandende) kanaalbedding, scherpe hellingen met kwelzones, zandige hoogtes. Vooral de vogelwereld (met Nachtegaal, Specht, Wielewaal, Ransuil) en de rijke paddestoelenflora bewijzen de waarden van het domein. Typisch zijn er ook de Reuzen-paardestaart, de oude meidoorn- en hazelaarstruiken.

PRAKTISCH

- Eigendom : Staat, Provincie West-Vlaanderen
- Beheer : Provinciale Technische Dienst West-Vlaanderen.
- Oppervlakte : 76 ha
- Landschap : bedding, oevers en aanpalende gronden van verwezen kanaal Ieper-Komen.
- Vrij toegankelijk op de paden.
- Info : Provinciehuis Boeverbos, Koning Leopold-III-laan41, 8200 St. Andries-Brugge, tel. 050/40.31.11

Na de Palingbeek rijden we verder richting Hollebeke. Links van de Komenseweg ligt een ander prachtig parkgebied : "De Vierlingen" (privaat en ontoegankelijk).

De weg daalt.

Na een rechtse bocht slaan we **links af** de **Kasteelhoekstraat** in (recht tegenover een andere toegang tot het Palingbeek-domein). De natuurrijke Komense Vaart draait rechts van ons weg, evenwijdig met de spoorweg, waar wij onder door rijden.

De weg klimt. Links het Twaalfgemeten-bos. Rechts een glooiend weide- en akkerlandschap waardoor het echte Palingbeekje loopt, wiens valleitje als leidraad diende om het "verwezen" kanaal Ieper-Komen doorheen de heuvelkam te graven. Het water van deze Palingbeek loopt via de Kortekeerbeek naar de Leie, te Komen. We rijden hier dus op de rand van het waterbekken van de Leie !

De wegbermen waar we nu langs rijden (tot de Meenseweg) worden sinds 1988 op de "goede" manier beheerd. Dat betekent: maaien na 15 juni, met afvoer van het maaisel. Vooral eind mei en eind augustus worden deze bermvegetaties bijzonder kleurrijk.

Halfweg de klim passeren we links een mooie hoeve in gesloten U-formatie. Rechts, op de hoogte, merkt U het elegante kasteeltje "De Vodde" op, echter ontsierd door nabijgelegen loodsen en stallingen.

Waar het bos de wegberm raakt groeit een opvallende plant: Japanse duizendknoop. Deze grote exoot verdringt er de gewone, streekeigen bermplanten.

KM 6,6

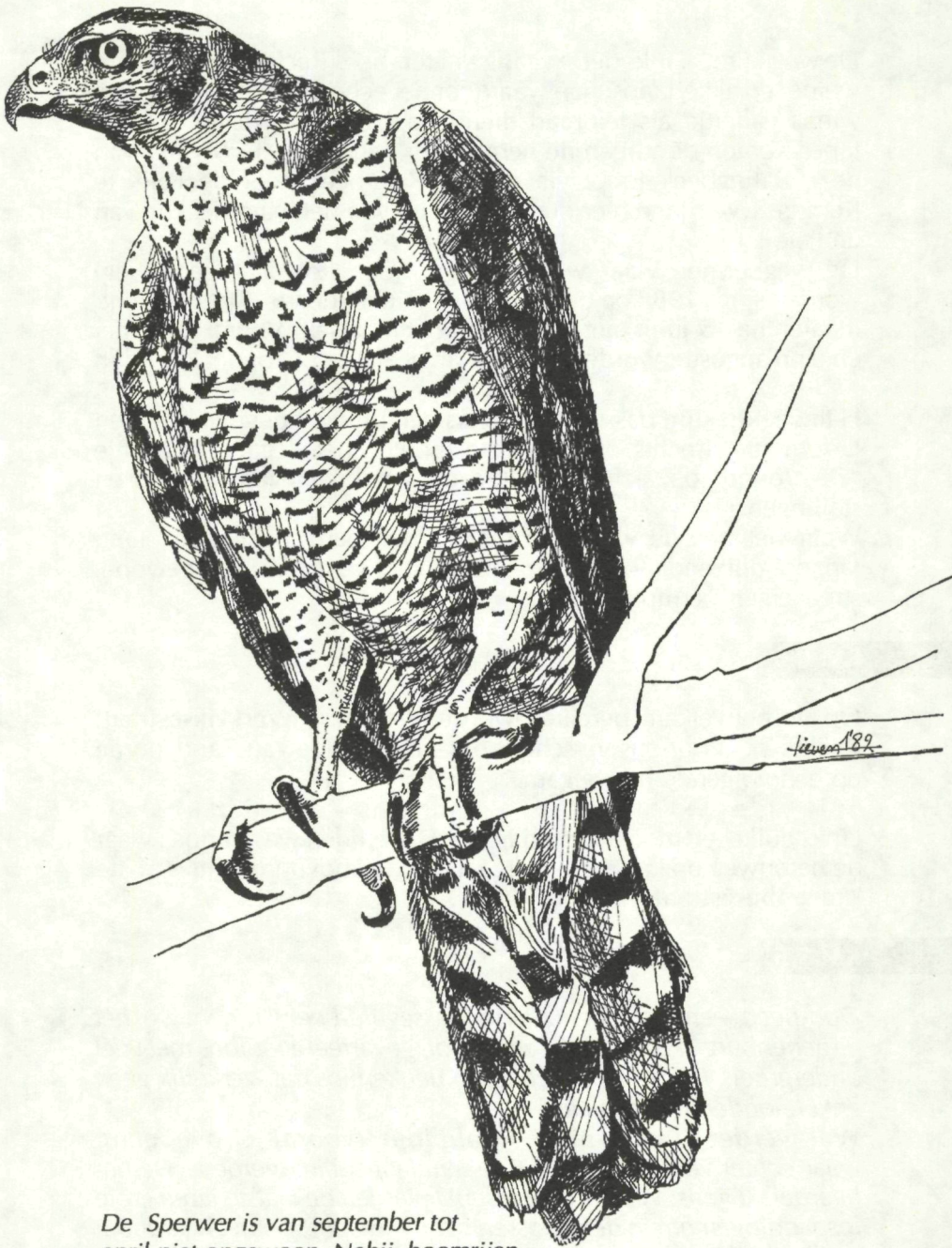
Op de heuvelkam bereiken we de tweevakse **Werkviksestraat**. **Rechts af**. Voor ons verschijnt het spitse kerkje van Zandvoorde op een volgende heuvelkam.

Links duikt een mooi landschap op. Daar rijden we naartoe : waar de betonweg op kasseien overgaat (bord Zandvoorde) **links af**, de **Kranenburgstraat** in.

KM 7,5

Doorheen een valleitje (zijarm Basseville-beek) rijden we het Groenenburg-bos in. Links een mooi, gevarieerd loofbos met veel ondergroei. Rechts een monotoon beukenbos dat werkelijk geen enkele ondergroei toelaat.

Wat verder (links) meer naaldhout (vooral Grove den), waar echter veel zomereikjes tussen aangeplant werden. De beheerders (Dienst Waters en Bossen) leverden de laatste jaren grote inspanningen om in deze bossen het overwicht van het naaldhout te doorbreken, en steeds meer streekeigen boomsoorten (vooral Zomereik) aan te planten. De vele dode bomen zijn vooral

De Sperwer is van september tot april niet ongewoon. Nabij boomrijen, hagen en bosjes duikt hij plots tevoorschijn.

resultaat van de voorjaarsstormen van 1990. Dood hout is echter een vitaal element in de boskringloop, en biedt vooral vogels en zwammen meer levenskansen. In dit bosdeel broeden Grote bonte specht en Ransuil. Overal zingen vinkemannetjes, die gek zijn op de beukenootjes.

KM 8,6

Aan het eerste **kruispunt linksaf (Vijfwegenstraat)**. Het wegje zakt. De weide links is een goede waarnemingsplaats voor roofvogels : Sperwer, Buizerd, Torenavalk.

Opnieuw langs een stukje bosrand zie je een infobord : dit is het beginpunt van de wandeling doorheen deze mooie bosstreek.

Deze bossen zijn eigendom van het Ieperse O.C.M.W. Ze werden aangeplant vanaf 1922 op de armere zandgronden die ook vòòr de 1e W.O. bebost waren. Vooral Grove den, Beuk en Amerikaanse eik werden aangeplant. De wandeling die op het info-bord staat uitgetekend is toegankelijk van 1 februari tot 31 augustus. Daarna krijgen de fazanten en hun jagers er voorrang. Er zijn twee wandelingen (4 en 7 km).

De arme zandleembodem, met af en toe meer zandige gebieden, waar veel vuursteen (silex) te vinden is, liet hier in de vorige eeuwen grote heidegebieden ontstaan. Enkel in de bosdreven en op één enkel onbebost gebleven terrein zijn daar nu nog resten van de vinden : Brem, Struikheide, Tormetil, Valse salie.

PRAKTISCH

- Eigenaar: O.C.M.W. Ieper
- Oppervlakte: 217 ha. (verschillende delen)
- Beheer: Dienst Waters en Bossen.
- Toegankelijk van 1-02 tot 31-08 op het uitgestippelde pad (zie borden).
- Info-brochure bij Dienst Toerisme, Stadhuis Ieper.

Net over het bos zie je links een duidelijke komvorm in het dalende landschap : een brongebied van de Bassevillebeek.

KM 9,3

We komen op de **Pappotstraat : rechts af.**

100 m over het kruispunt kan je (te voet) linksaf, naar Hill 62, het herdenkingsmonument voor Canadese soldaten, dat met een prachtig park werd omgeven. Vanop deze heuveltop krijgt U een mooi panorama op leper te zien.

Aan weerszijden van de Pappotstraat strekken zich mooie bosgebieden uit : links de Hoge Netelaar en het Drieblotenbos, rechts het Domein Godtschalk.

KM 11

We belanden op de drukke **Meenseweg**, die we voorzichtig **links** oprijden.

Na zowat 100 m **Meenseweg** slaan we **rechts af**, juist voorbij de "Stock Zandberg", de **Oude Kortrijkstraat** in. (bord "Dierenbescherming") We rijden grondgebied Zonnebeke binnen. Een bord wijst "**Den Doel**" **1,5 km** aan.

Links glooit een mooi weidelandschap. Vòòr ons verschijnen de **Nonnebossen**, een restje van het uitgestrekte woud dat hier tot kort vòòr de Belgische Onafhankelijkheid te vinden was.

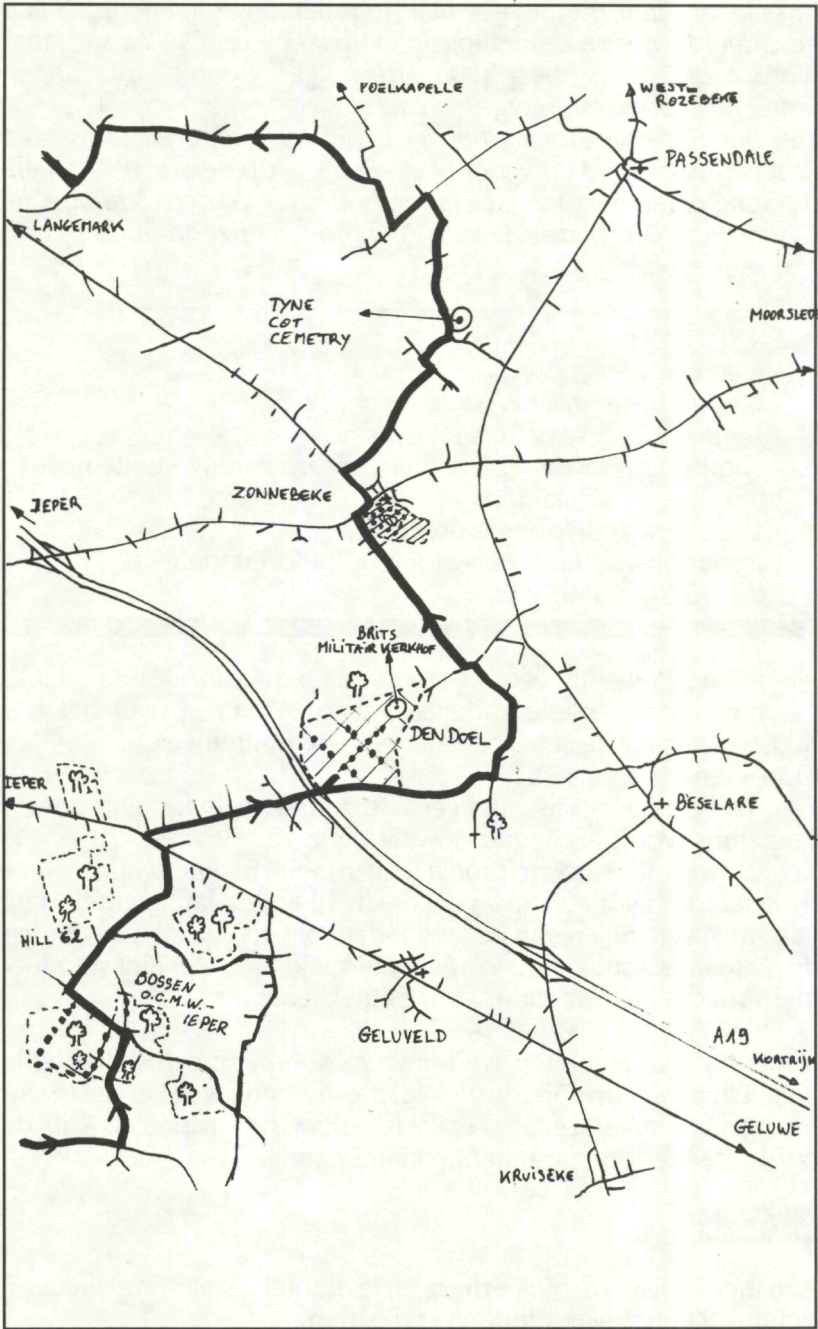
In het bos bleef slechts weinig ondergroei gespaard van de vertrapping door weekend-huisjes-bewoners. Wel valt de soortenrijke menging op van loofbomen : Berk, Eik, Beuk, Populier, en een goed ontwikkelde struiklaag.

Even over het bosje ligt links een grote **zandwinningsput**, gegraven voor de aanleg van de nabijgelegen autosnelweg A19. De zandige bodem geeft planten van voedselarme gronden een kans (vb Brem, Valse salie). Enkele jaren geleden dreigde deze groeve tot afvalstort veroordeeld te worden.

De brug voert ons over de A19.

Voor ons ligt het bos "**Den Doel**", ook "**Polygoonbos**".

Dit is een geschikt wandelbos om de benen te rekken. Wie een uitstapje wenst, rijdt de parking op bij het begin van het bos. Het Polygoonbos is een restant van de uitgestrekte bossen die tot het begin van de 19de eeuw het hele plateau van Zonnebeke tot Zandvoorde omvatte. Tijdens het Hollandse Bewind werd het woud gerooid. Enkel 70 ha. bleven over als militair oefenterrein (vandaar de naam "Den Doel"). De 1ste W.O. vernietigde ook dit laatste bos. Zowel na de 1ste als na de 2de W.O. werd het Polygoonbos opnieuw aangelegd, vooral met naaldbomen

("Koekelare-den"). Vanwege haar turbulente geschiedenis, is een gevarieerde bosstructuur nog in ontwikkeling. De laatste jaren wordt ook steeds meer naar streekeigen boomaanplantingen (zomereik, boskers) overgeschakeld.

Het bos ligt op een zandheuvel (\pm 50 m. hoog), en omvat het brongebied van de Polygoonbeek. Er zijn - op de dreven - enkele typische planten van voedselarme bodem te vinden: Struikheide, Dopheide, Bospaardestaart, Veenmos, Duizendguldenkruid, Vleugeltjesbloem.

PRAKTISCH

- Eigenaar : Staat.
- Oppervlakte : 68 ha.
- Beheer : Dienst Waters en Bossen.
- Landschap : overwegend naaldbos op zandige bodem (uitloper heuvelland).
- Vrij toegankelijk op de dreven.
- Info : (boswachter) Poletstraat 8, 8980 Zonnebeke, tel. 057/466350.

Na de boswandeling vervolgen we de Oude Kortrijkstraat. Links het bos, rechts enkele varkenswekerijen. Even over het bos duiken we naar de scherpe vallei van de **Reutelbeek**.

Oppassen voor fietsers !

Een langgerekt bosje markeert de mooie vallei. Dit private Reutelbos wordt als vogelreservaat beheerd.

Rechts van de S-bocht pronkt een mooie rij knotwilgen. We dwarsen de beek. Let even op de afwijkende plantengroei in de laagste, natste delen van de weilanden. Biezen en zeggen duiden de natte kwelzones aan. In april-mei zal je hier veel Pinksterbloemen (roze) en Grote muur (wit) ontdekken.

Vanaf het bos klauteren we omhoog, doorheen een stukje holle weg. Dit zijn eeuwenoude wegen, die - vòòr de weg verhard werd - langzaam maar zeker wegzakten door het afspoelen van de onbegroeide bodem op het hellende pad.

KM 14,5

Aan het kruispunt bij herberg "De Reutel" slaan we links af, richting Zonnebeke (**Oude Wervikstraat**).

Dit hoogteplateautje (55 m) met wat variatie (akkers, bosjes) biedt goede kansen om Torenvalkjes te zien.

Na 800 m slaan we **links af**, de **Kruisbierboomstraat** in. Nabij de hoeve links ontspringt de Hanebeek. Het volgende kruispunt **links af (Spilstraat)**, 100 m verder **rechts af (Plasstraat)**. De weg zakt naar de vallei van de Zonnebeek. We belanden in de **Berten Pilstraat**. Het landschap blijft aantrekkelijk : kleinschalig, boomrijk, zacht glooiend. Rechts verschijnt de kerk van **Zonnebeke** achter de boomkruinen van het Kasteelpark. We schouwen de populierenrijen, die netjes door de westerwind werden gekromd.

KM 17,8

Langs de muur van het kasteelpark rijden we Zonnebeke binnen. Op de **leperstraat rechts af**.

Wie dit wenst, kan even ronddwalen in het Kasteelpark. In het merkwaardige, naar Normandische stijl gebouwde, kasteel d'Iweins (1925) gaan regelmatig kunsttentoonstellingen door, en is er een streekmuseum te bezoeken. In het Parkbos ligt het brongebied van de Zonnebeek.

Net voor de kerk gaat het **links af**, richting Langemark (**Langemarkstraat**).

300 m verder, even over het postgebouw en een opslagterrein, **rechts af** : de **Albertstraat**.

De bewoning dooft uit. We rijden door de vallei van de Nieuwe Beek. Doorheen landbouwgebied met restjes van hagen en boomrijen, komen we op de **Schipstraat**.

Links af, en 50 m verder **rechts af**, de **Vijfwegenstraat**. Vòòr ons verschijnt het indrukwekkende Tyne Cot Cemetery. Aan de **Tyne Cotstraat links af**.

We dalen naar de vallei van de Ravebeek. De beek kronkelt mooi doorheen een halfopen, dun bevolkte vallei. Aan het kruispunt met de 's **Graventafelstraat, links af**. We dalen opnieuw naar de Ravebeek, om er **rechts de Ravestraat** in te slaan. De knotwilgen langs de beek zijn dringend aan een kapbeurt toe. De weg zwaait naar links. De vallei is gesierd met drinkputjes en boomrijen. De hogere gronden (rechts) dragen blote akkers.

KM 23,5

De weg komt uit op de **Stroombeekstraat**. **Links af**. Rechts liggen enkele hoeves nog in het groen. Aan de linkerzijde duikt de Oude Steenakermolen op. Op het **kruispunt** met de **Waterstraat links af**, naar de molen. Even doorrijden en uitstappen om de molen (die eerlang gerestaureerd zal worden) te bewonderen mag, maar de route slaat wel **rechts af**, 20 m vòòr de molen, de Keerzelaarstraat in.

KM 26,1

Deze landweg dwarst de drukke baan Ieper-Poelkapelle. (Een weinig naar rechts, en onmiddellijk weer links af.) We belanden op de weg naar Langemark, die we rechts oprijden. We zakken 10m naar de vallei van de Lekkerboterbeek, en rijden **Langemark** binnen.

KM 28,1

Op het grote kruispunt met lichten **rechts af**, de **Poelkapellestraat** in.

Voorbij een groot bedrijfsgebouw met afgerond dak maakt de weg een bocht. We slaan **links af**, de **Schreiboomstraat** in. De landelijke weg dwarst het valleitje van de Landebeek. Het gehucht de "Hoge Roker" behield flink wat groen.

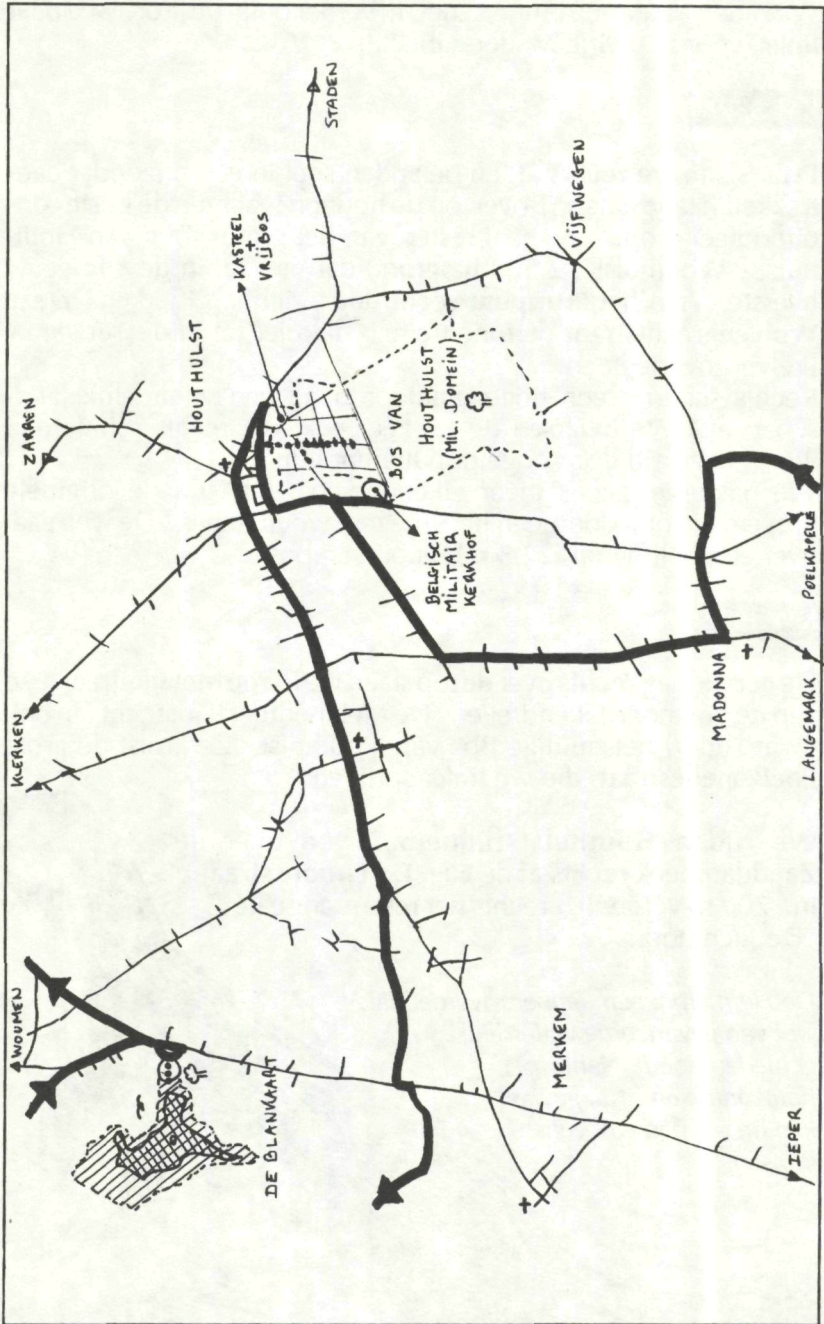
KM 30,7

Aan het kruispunt met de grote weg (gehucht "Treurniet") eventjes **links af**, en onmiddellijk weer rechts.

We naderen de rand van de Vlaamse Zandstreek. De van nature armere gronden zijn er bosrijker, alhoewel de huidige bosjes nog weinig te maken hebben met de wouden die hier tot 150 jaar terug standhielden.

Bemerk (juist over de top van het hellinkje, tegen de Watervlietbeek aan) de oude meidoornhaag links. We vervolgen deze **Bareelstraat** tot de grote weg. **Links af**. Merk op dat rechts van de weg het open akkerland langzaam oploopt. Boven de rand pieken de boomkruinen van het bos van Houthulst uit.

Aan het **grote kruispunt** nog even **recht door**, richting Langemark.

We rijden **Madonna** binnen. 600 m verder buigt de grote weg naar **links**, vòòr het witte Madonnabeeld.

KM 33,9

Daar slaan we **rechts af**, en belanden snel in een bijzonder aantrekkelijk landschap. Boven op de horizon wachten de bosjes ons uitnodigend op. Allemaal resten van het grote woud van Houthulst ("Wouthulst", 2.500 ha groot) dat hier tot in de 19e eeuw heerste. Aan het **kruispunt recht door**, richting Klerken. Deze **Wolvengrachtstraat** herinnert eraan dat hier tot in de 18e eeuw wolven overleefden.

Rechts schermt een hoge meidoornhaag een vriendelijk landschap af. We dwarsen de Korversbeek, die rechts schitterend wordt begeleid door hoge populierenrijen.

We passeren steeds meer eikendreven. Dit zijn de originele dreven, die ooit doorheen het vroegere woud liepen. De weg gaat over een hellingtop (22,5 m), nabij een bosje.

KM 36,6

De **eerste weg rechts** over de top slaan we in : de **Melanedreef**, één van de prachtige eikendreven. De Melanedreef leidt recht (en ook dwars door) het huidige Bos van Houthulst. Ze kruist de grote **Poelkappellestraat**, die we **links** oprijden.

We rijden **Houthulst** binnen. Even over de Zanddambeek **rechts af** de **Eug. De Groote straat** in. 700 m verder ligt rechts het restaurant-café "De Jachthoorn".

De Hermelijn: een dapper rovertje, dat wel van gevarieerde waterrijke gebieden houdt. Nabij houtkanten en struikgewas kan hij uw pad wel eens kruisen.

Net vóór De Jachthoorn kan je rechts afslaan, en de parking van het Houthulstbos oprijden. Een schitterende boswandeling wacht, de vele bospaden bieden mogelijkheden voor zowel korte als steviger uitstapjes.

De aftakeling van het enorme Woud van Houthulst (in de 19e eeuw nog 2.500 ha.!) werd compleet gemaakt door W.O. I. Na de oorlog werden 350 ha. herbebost. In tegenstelling tot vele andere bosaanplantingen werd veel loofhout gebruikt: Zomereik, Amerikaanse eik, Linde, Boskers, Esdoorn. De olm, die hier perfect past verdween door de rampzalige olmenziekte. Als naaldbomen werden vooral de Gewone den en de Koekelare-den aangeplant.

PRAKTISCH

- Oppervlakte : 352 ha.
- Eigenaar : Staat (67 ha), Militair Domein (200 ha), privaat (85 ha).
- Landschap : overwegend gemengd loofbos op zandleembodems.
- Staatsbos is vrij toegankelijk op de dreven (totaal 5,2 km).
- Beheer : Dienst Waters en Bossen.
- Info : (boswachter) Terreststraat 24, 8650 Houthulst, tel. 051/701408.

We verlaten de parking, rijden **rechts af** tot de grote weg. **Links** afslaan, doorheen **centrum Houthulst**. We dwarsen de grote weg en rijden in galop naar **Jonkershove**.

De kasseiweg wordt een betonweg. Jonkershove is het schoolvoorbeeld voor een straatdorp. Even voorbij het centrum draait de weg naar links. Wat verder, over herberg De Snippe, slaan we **rechts af**, de **Sneppestraat** in.

De afdaling naar de Ijzervallei is ingezet. Hier en daar hielden restanten van hagen en boomrijen stand, met af en toe toch fraaie stukjes houtland. De Steenuil vindt hier zeker goede leefgebieden! Aan de **grote weg leper-Diksmuide links af**, 100m verder **rechts af**, richting Spaarbekken (**Beverluisstraat**). Voor ons verschijnt de kerktoren van Merkem, met erachter een bosrijk kasteelpark. Het

landschap blijft eerst nog boomrijk, maar wordt steeds meer open.

We blijven de richting naar het **Spaarbekken** volgen. Aan de eerste splitsing dus **rechts af (Oostbroekstraat)**. Voorbij enkele kleine hoeses zie je links de Beukelaremolen. De zwarte gebouwen en de lange muren van het **Waterspaarbekken** duiken op.

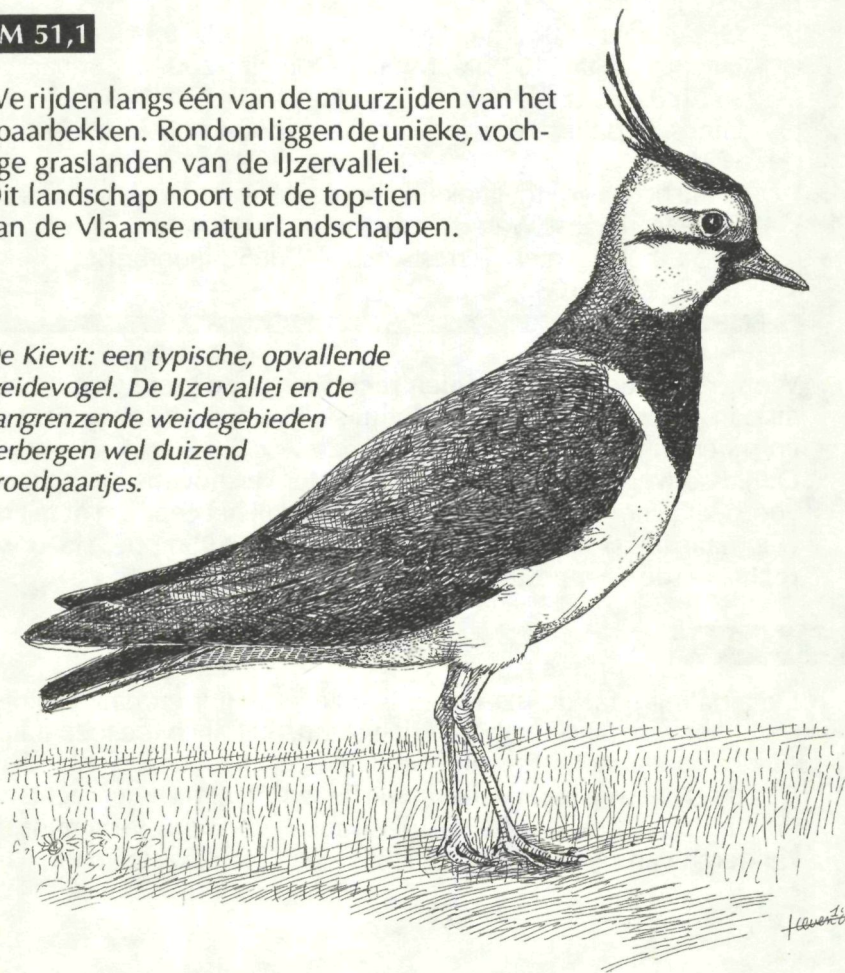
Vanaf nu wordt het uitkijken geblazen naar de fraaie vogelsoorten die in de IJzervallei te verwachten zijn : weidevogels (Kievit, Scholekster, Grutto, Wulp), roofvogels (Torenvalk, Bruine en Blauwe Kiekendief, Buizerd, Sperwer) en heel wat watervogels. De Blauwe Reiger is verzekerd.

Rechts tekent zich het moerasbos van het **Natuurreserveaat De Blankaart** af.

KM 51,1

We rijden langs één van de muurzijden van het Spaarbekken. Rondom liggen de unieke, vochtige graslanden van de IJzervallei. Dit landschap hoort tot de top-tien van de Vlaamse natuurlandschappen.

De Kievit: een typische, opvallende weidevogel. De IJzervallei en de aangrenzende weidegebieden herbergen wel duizend broedpaartjes.

De wagen mag even rusten nabij de muur van het Waterspaarbekken. Je kan een wandeling maken rondom het bekken (2,9 km). Stap af en toe een eindje de graslanden in, om de ware sfeer van het open, weidse broekland te proeven. De westelijke horizon wordt afgeboord door de bomenrij langs het Ieperleekanaal.

Een andere mooie trip kan je maken door bij het bord "Vijfhuizen", het pad rechts op te stappen. Doorheen enkele weidepoorten loop je in de richting van het natuurreservaat.

Richt U op de nestbak voor de Torenavalk, die boven aan een paal hangt. Het pad vervolgt naar links, door de weiden, over een smal brugje. Zo beland je temidden het mooiste broekland, tussen de twee Blankaarts in. Stap rechtdoor zover je wil, maar keer wel langs dezelfde weg terug.

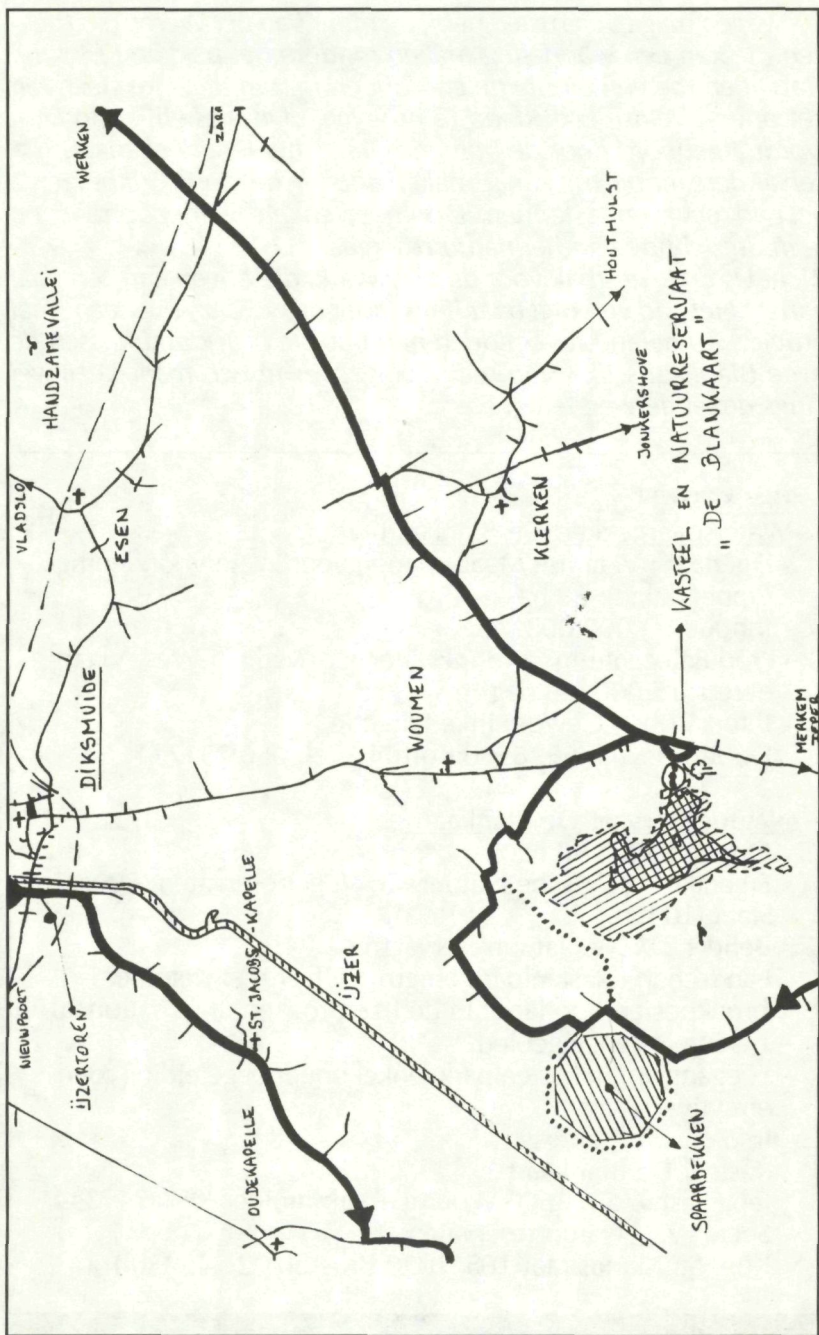
PRAKTISCH

Waterspaarbekken De Blankaart

- Eigenaar : Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening.
- Oppervlakte : 60 ha.
- Inhoud : 3.000.000 m³.
- Productiecentrum van drinkwater voor Midden-West-Vlaanderen (15.000 m³/dag).
- Info : VMW, Gewestelijke Directie,
Doorniksewijk 66, 8500 Kortrijk, Tel. 056/231711.

Natuurreservaat De Blankaart

- Oppervlakte : 90 ha.
- Eigenaar : Belgische Natuur- en Vogelreservaten (80ha), Staat (10 ha).
- Beheer : VZW Natuurreservaten.
- Landschap : kasteelpark en grote vijver met rietmoeras, broekbos en hooiland, in de IJzerbroeken. Internationaal belang als vogelgebied.
- Toegang vrij in kasteelpark, enkel onder begeleiding rondom vijver.
- Info :
Kasteel De Blankaart,
Iepersestw. 56, 8600 Woumen-Diksmuide, 051/545244
Secr. VZW Natuurreservaten,
Kon. St. Mariastraat 105, 1030 Brussel, 02/2454300

Terug op autopad. Aan het bord **Vijfhuizen links af**, over het brugje. Als een soort versteende reuze-knotboom verschijnt de IJzertoren aan de horizon. We buigen mee, **rechts af**, de **Noordbroekstraat** in. Doorheen het laaggelegen Rillebroek (over de Stenensluisvaart en de Houtensluisvaart) is er goede kans om Reigers, Torenvalken en eendachtigen te ontmoeten. De weg links, naast de Houtensluisvaart, leidt naar de zuiveringsinstallatie voor het afvalwater (VWM) van Diksmuide. Even verder een scherpe rechtse bocht. We naderen bewoning.

De kerktorens van Woumen en Klerken (op 40 m hoogte !) kijken links op ons neer. We rijden door het gehucht de Rille.

Eerste kruispunt na de huizengroep : **rechts af**. Op het kruispunt zelf is er een mooi zicht op de kerk van Woumen.

We rijden de **Zuidbroekstraat** in. Volgend kruispunt : even naar **rechts**, en dan onmiddellijk weer naar **links**, voorbij het Bloso-sportcentrum "De Rille".

Wie van de IJzerbroeken niet genoeg kreeg, rijdt op dit kruispunt rechts af. Wagen parkeren even vòòr het einde van de verharde weg. Een schitterend pad leidt doorheen het allermooiste broekland, waar Reigers, roofvogels, Aalscholvers, allerlei eenden, steltlopers en nog meer fraais U rond de oren vliegen.

KM 55,7

De **Zuidbroekstraat** eindigt op de grote baan Diksmuide -Ieper. We rijden ze **rechts** op, om 800 m verder opnieuw **rechts af**, de parking van het **kasteel De Blankaart**, op te rijden. Achter het kasteel strekt zich het befaamde **Natuurreservaat De Blankaart** uit.

Het parkbos van het kasteel is vrij toegankelijk (wandeling 2 km) en biedt vanop een brugje mooi overzicht over de vijver met de rietmoerassen en het broekbos. Het natuurreservaat is enkel onder begeleiding toegankelijk. (Zie info blz. 21)

We verlaten de Blankaart, rijden de grote weg **links op** (richting Diksmuide). Net geen 500 m verder slaan we **rechts af**, de **Steenstraat** in.

Rechts voor ons kijkt de kerk van Klerken neer vanop zijn 40 m hoge toren. Klerken ligt op een zandige hoogte, de rand van de Vlaamse Zandstreek.

We dwarsen de vrij drukke Woumenweg. De **Steenstraat** klimt

langzaam omhoog uit de IJzervallei. Meer bewoning, intensievere landbouw.

Opnieuw kruising tweevakse weg. We slaan **rechts af**. De weg klimt naar Klerken. Waar de grote weg vrij scherp naar rechts draait, slaan wij **links af**. We rijden opnieuw de landelijke **Steenstraat** in.

Plots krijgt de weg heuvelland-allures. Het heuveltje vòòr ons (Klerkenhoek) reikt tot 37,5 m hoog en biedt een schitterend panorama over de IJzervallei.

KM 60,6

We ontmoeten de tweevakse **Esenstraat** (let op de mooie meidoornhaag op het kruispunt). We slaan **links af**, om een weinig verder opnieuw **rechts af** de **Steenstraat** te vervolgen. De kasseien van deze Steenstraat zijn stokoud. Deze weg maakte ooit deel uit van de Romeinse Heirbaan Brugge-Cassel.

*De Wilde eend,
de talrijkste van de zes eendesoor-
ten die in het gebied broeden. 's
Winters zijn er soms vele
duizenden te gast.*

De weg daalt langzaam tussen mooie hoevegebouwen. Na dit heuvelend boomrijk intermezzo belanden we opnieuw in een valleigebied : de **vallei van de Handzamevaart**, gesierd met nog vrij veel boomrijen. We laten alle zijstraatjes links en rechts liggen. De Steenstraat wordt dan toch nog een "moderne" tarmakweg. Links en rechts ontspringen twee zijbeekjes van de **Oude Zarrenbeek**, de grootste zijbeek van de Handzamevaart.

KM 63,4

We **dwarsen de Roeselarestraat**, rechtdoor richting Werken. Vanaf een spoorweg dringen we de echte vallei binnen. Een brug dwarst de **Oude Zarrenbeek** die onmeedogenloos rechtgetrokken en van versterkte oevers voorzien werd.

Rechts de torens van de tweelingdorpjes Werken (spits) en Zarren (stomp).

Wat verder dwarsen we de brede **Handzamevaart**.

Een mooie waterloop met - helaas - sterk vervuild, levensloos water !

De Handzamevaart is het schoolvoorbeeld van een misbruikte waterloop. Alle mogelijke afvalwaters komen er, ongezuiverd, in terecht : huiselijk afvalwater, mengmest, industrieel afvalwater. De sanering van deze mis-toestand zal enorme inspanningen (lees: centen) vergen, vòòr er weer vissen in de Handzamevaart zullen zwemmen.

Het is logisch dat de kwaliteit van het IJzerwater en van het zeewater voor de kust rechtstreeks met deze problematiek verbonden is.

Slechts 50 m over de brug slaan we **links** de smalle **Calfoortstraat** in, een kronkelende landweg op de flanken van de vallei (die we links prachtig zien).

Rechts, tussen de huizen door, pronkt de windmolen van Werken. Op de eerste splitsing **links** aanhouden, via het gehucht het Zwarte Leeuwkje. Net vòòr de storende hoogspanningsmasten passeren we oude Canadapopulieren, die met de zuidwesterwind meebuigen.

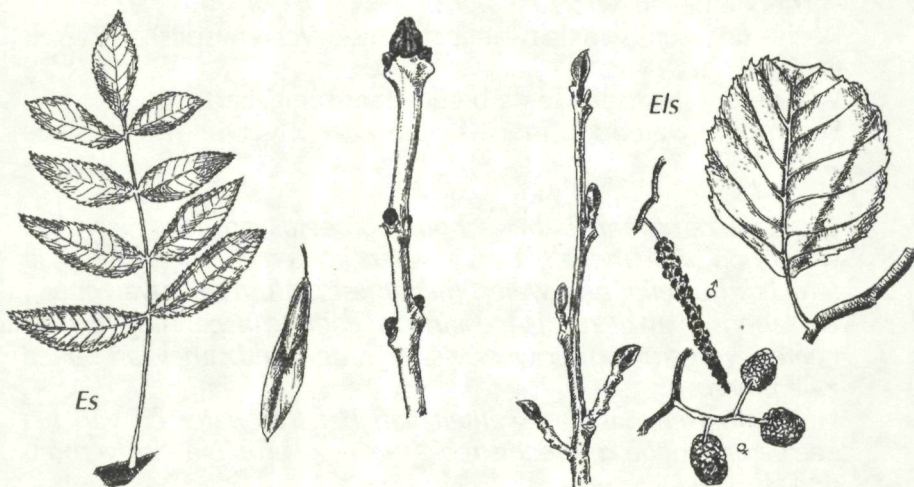
Vanaf het ronde brugje over de Plaatsbeek wordt de weg over een kort eindje moeilijk berijdbaar. Oppassen !

De weide links, net over het brugje, vertoont duidelijk de indrukken van een oude walgracht met een terp of mote in het midden,

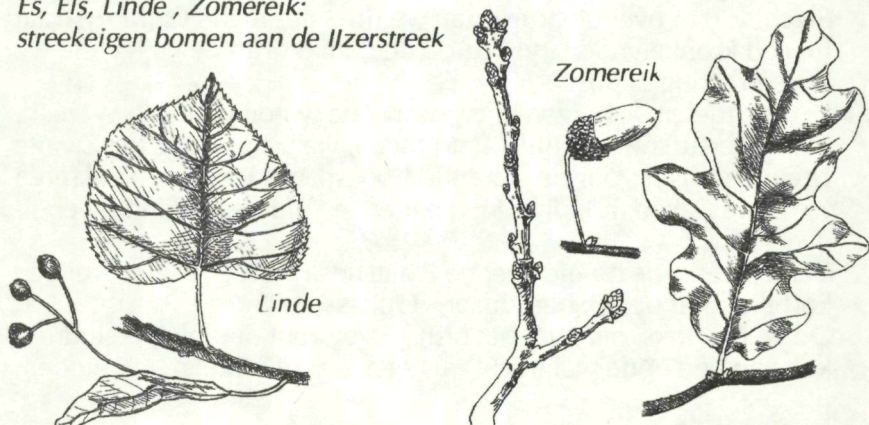
waarop ooit een hoeve stond. We worden verlost van de putten en bulten in de Oude Werkenstraat door een brede autoweg, die we **links** oprijden.

KM 66,8

Kruispunt met de Korte Wildestraat : links af. We verkennen de dorpskern van **Vladslo** tot aan de mooie kerk, en kiezen er de richting Beerst-Oostende. Juist op de plaats waar de kasseiweg een betonweg wordt slaan we **rechts af**. De route stijgt langzaam naar een bosrijk landschap. Deze oude, kronkelende Gentweg passeert mooie boerderijtjes, met groen kader en soms mooie boomgaarden.

Es, Els, Linde, Zomereik:
streekeigen bomen aan de IJzerstreek

KM 70,7

Vijftig meter vòòr de drukke weg naar Beerst slaan we **rechts af** de **Limaerstraat** in. Aan het **kruispunt rechtdoor**. Deze hogere gronden (± 20 m) worden steeds bosrijker.

We komen uit op de tweevakse **Wikkelaarstraat** en slaan **links af**. We rijden de grote weg op naar het kruispunt met de weg **Diksmuide-Torhout**, steken het drukke kruispunt over, richting Leke, en passeren het **Duits Militair Kerkhof van Vladslo**, dat in de schaduw van het Praatbos ligt. Het kerkhof is erg indrukwekkend met zijn grote, brede zomereiken en de platte zerken.

KM 72,8

Net over het bos slaan we op het eerste kruispunt **links af**, de **Brugge Heirweg** in.

We rijden langzaam en eerbiedig op deze oude, kronkelende weg die reeds in de vroege middeleeuwen Brugge met Diksmuide verbond. De weg is mooi geflankeerd door grote Canada's.

Alle zijwegen laten we links en rechts liggen.

Halfweg deze Heirweg merk je een mooie knotwilgenrij op langs de Kamardebeek, die zijn brongebied heeft in het Praatbos.

Na een tijdje wordt het landschap meer open. Het kerkje van Beerst duikt op. We komen uit op de grote weg, en rijden tot centrum **Beerst**.

KM 75,8

Daar kiezen we niet voor richting Diksmuide, wel naar de kerk (iets naar links, de **Hendrik Consciencestraat** in). Na een rechtse bocht via de **Schoolstraat** komen we op de grote weg, die we **links** inrijden.

Het volgende kruispunt (100 m verder) opnieuw **links**, richting Diksmuide. Net geen 300 m verder **rechts** inslaan : de **Zijdelingsstraat** in, naast het Zijdelingsgeleed.

KM 77,3

Het Zijdelingsgeleed stroomt min of meer evenwijdig aan de IJzer, die hier ong. 1 km westwaarts ligt. Belangrijk is dat dit (gegraven!) kanaal lager ligt dan het niveau van de IJzer. Het IJzerwater blijft echter gevangen tussen haar twee hoge dijk-oevers, en zal dit

laaggelegen valleigebied (3 à 4 m) nooit overstromen. Trouwens, het Zijdelingsgeleed, dat deze gronden ontwatert, zal pas in Nieuwpoort, via de Vladslovaart en de Plassendalevaart, het IJzerwater vervoegen. De laatste natuurlijke zijarm van de IJzer was de Handzamevaart.

Dit vallei-landschap is puur agrarisch, en kent weinig echte natuurwaarden.

De Europese landbouwpolitiek zette er de bedrijven toe aan om, via steeds hogere en betere productie, hun concurrentiekracht veilig te stellen. Logisch gevolg daarvan is het terugdringen van de natuurlijke kwaliteiten (zoals bv. waterrijke graslanden) ten voordele van de landbouwkundige mogelijkheden, via grootschalige ruilverkavelingen, drainages, bemesting, ...

Langsheen enkele indrukwekkende hoeves, die bewijzen dat het hier "goed boeren" is, volgen we het kronkelend Zijdelingsgeleed. Haar loop wordt mooi in het landschap uitgetekend door de populierenrijen.

Even over het zgn. "Kwispelhof" veranderen we van oever : we dwarsen de waterloop over het brugje (naar **rechts**, en onmiddellijk weer **links af**).

KM 80,2

De weg heet nog steeds "**Zijdelingsstraat**". De grote populierenrij langs de vaart contrasteert mooi met de open vlakte. Plots duikt de brug over de IJzer op. Een hoge bult in dit platte land. De Zijdelingsstraat dwarst een brede betonweg, die we **links** oprijden, naar de wel erg grote **Brug van Tervate**.

Het loont de moeite om de auto hier even aan de kant te laten, en vanop de brug de IJzervlakte te overschouwen. Met een goeie wegenkaart kan je proberen de vele kerktoertjes hun juiste dorpsnaam te geven. Bij helder weer krijg je uitzicht op de kustappartementen !

KM 82,4

Een eindje over de brug slaan we **links af** om op de **Dijkweg** langs de **IJzer** terecht te komen. We rijden stroomafwaarts, richting

Nieuwpoort. Af en toe valt goed te zien dat het niveau van het IJzerwater hoger staat dan de omliggende weiden en akkers. De afwatering van dit gebied kan dus onmogelijk via de IJzer gebeuren !

Op het water krijg je hier af en toe interessante vogels te zien: Fuut, Kuifeend, Bergeend, Meerkoet, ... Vooral in de trekperiodes zijn fraaie waarnemingen te verwachten. Omwille van de sterk doorgedreven drainage van de weilanden - die trouwens steeds meer tot akker worden gescheurd - zullen vogelsoorten die in de Blankaartbroeken te verwachten waren, veel minder te zien zijn. Let even op het mooie witte kapelletje links ("*Ga hier nooit voorbij, o mensebloed zonder dat gij Maria eerbiedig groet*").

KM 86,5

We rijden onder de **brug van Schoorbakke** door. De weg heet nu "**Verschen Dijk**".

Even verder stroomt de Kleine Beverdijkvaart langs de linkeroever van de IJzer, zonder met de rivier in contact te staan ! Ook het water van deze vaart (en trouwens van alle waterlopen langs de linkeroever, afgezien van enkele kleine beekjes op de Franse bovenloop) ligt immers lager dan het IJzerwater. De Kleine Beverdijkvaart mondt in Nieuwpoort via de vaart Veurne-Ambacht in de Havengeul uit.

In deze omgeving werd onlangs de kunstmatige versterking van de IJzeroevers verder afgewerkt. Weg dus met de natuurlijke rietgordels en het leven dat ermee gepaard gaat ...

We passeren het Steenboomken, een typische, lage witte polderhoeve langs de dijk. Rechts valt de kerk van Schore goed op. Vòòr ons verschijnt het kleine kerkje van Mannekensvere.

Dit is een van de meest open, boomarme delen van de IJzervallei.

We naderen de grote Uniebrug.

Rechts doemt het appartementen-landschap van de kustlijn op.

We rijden **Sint-Joris** binnen.

We klimmen de grote **Uniebrug** op naar **rechts**, en slaan onmiddellijk weer **links** af om onze IJzer-weg te vervolgen, onder de autosnelweg door, over de **Nieuwendammeweg**.

De weg buigt links af. Rechts ligt een vierkantshoeve, het Riethof. Doorheen deze Groot-Noord-Nieuwland-polder liep de IJzer oorspronkelijk in een grote bocht. De oude IJzerarm situeerde zich

even rechts van de oprit naar het Riethof. Rond 1660 werd deze bocht afgesneden, en de waterloop rechtgetrokken.

KM 92,3

We belanden op het grote **Spaarbekken** van de IJzer. Dit spaarbekken werd in 1969 uitgegraven (tot 25 m diep !) als stapelplaats voor het IJzerwater tijdens hoogtij.

Op het water is altijd vogelplezier te beleven : Fuut, Bergeend, Kuifeend, heel wat meeuwen. Als er niet te druk gesurfd wordt, tenminste.

Net over de tweede bocht langs het Spaarbekken slaan we een klein wegje, de "**Polderdijk**", **rechts af**. Deze Polderdijk speelde een grote rol in de inpoldering van de IJzerdelta.

De polderweiden zijn vanop de dijkweg goed te overzien. Hier maak je veel kans om weidevogels te zien : Wulp, Kievit, Scholtekster, Plevieren.

De Kreek van Nieuwendamme, die we langs de linkerzijde rakingen passeren is een bewaard gebleven restant van de afgesneden IJzerarm.

Nabij een woning, omgeven door knotwilgen, slaan we een **steenslagweg links in**. Rechts van ons valt het bultige reliëf van het Fort Nieuwendam om, de resten van een 16-eeuwse versterking rond de toenmalige sluizen.

Het wegje voert over de Kreek van Nieuwendamme en naast de Vladslovaart. Even vòòr ons pad de grote weg naast het kanaal bereikt, passeren we rechts een zeer laaggelegen, vochtig weiland waar regelmatig watervogels en steltlopers naar rust en voedsel zoeken.

We rijden de **autoweg links** op, naar Nieuwpoort, langs de Plassendalevaart. In de polder links voor de weg kronkelt de Kreek van Nieuwendamme. We rijden over de brug.

KM 96,5

Links valt de grote Sint-Jorissluis op, een verbinding tussen het Kanaal van Plassendale en de IJzer die van 1969 tot 1975 mits enorme werken werd aangelegd.

We naderen het grote **Monument Koning Albert I**. Op het drukke **kruispunt** slaan we **rechts** af, en rijden over de bruggen van de Plassendalevaart en het Nieuw Bedelf. Even over het Monument richting Nieuwpoort inslaan (**links**) en vervolgens de **dubbele autoweg, rechts** oprijden (richting Oostende). De hoge berm links verbergt het jachthavencomplex Novus Portus.

Na 1 km slaan we het eerste wegje **links af**, net aan het einde van de hoge berm. We rijden de **Halve Maanstraat** op tot de parking.

KM 99,5

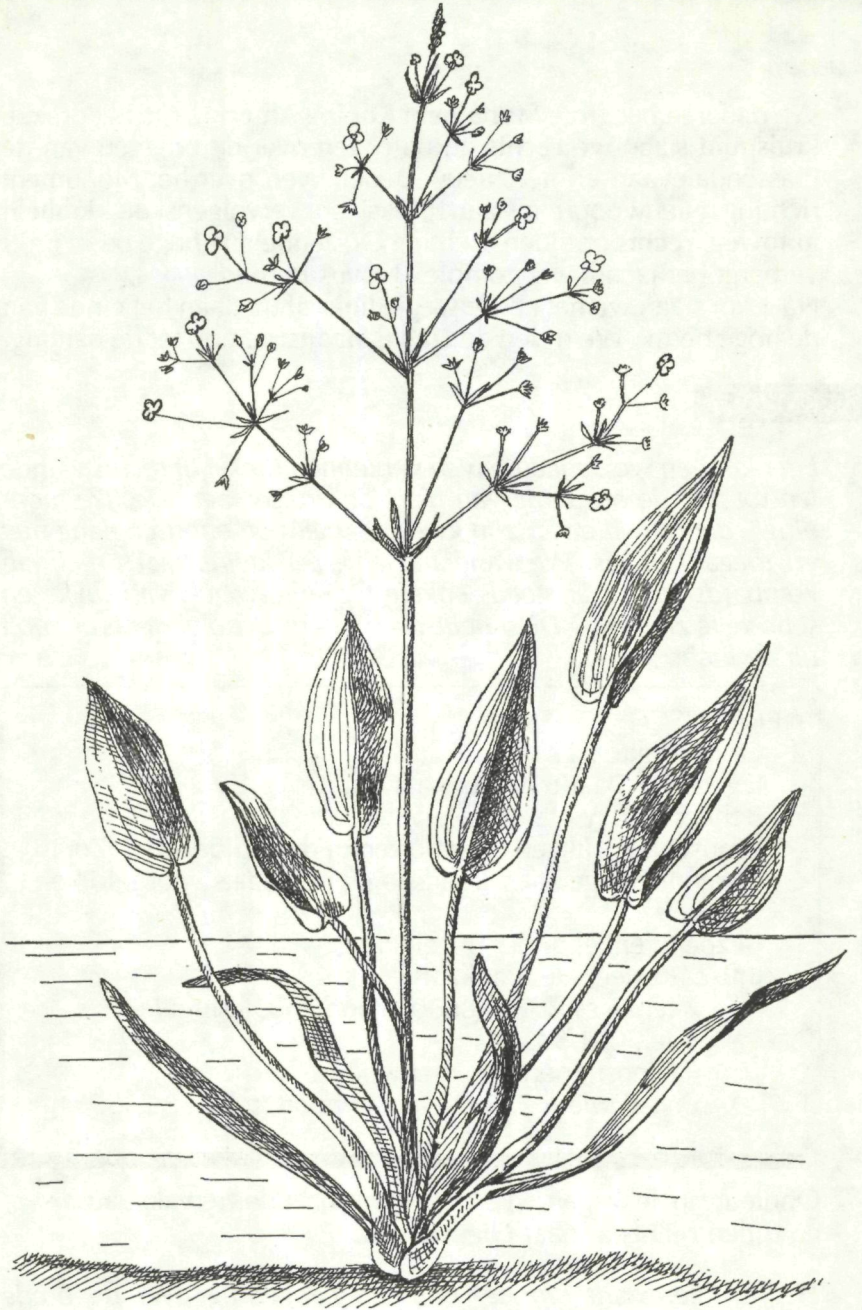
Hier kunnen we de jachthaven verkennen (links) of rechts wandelen tot aan de afsluiting van het Natuurreservaat "De IJzermonding", dat omwille van zijn kwetsbaarheid en enorm belang niet vrij toegankelijk is. We wandelen langs een kleine baai (Kreek van Lombardsijde) waar steeds enkele typische vogels van slikke en schorre te zien zijn. De schelle roep van de Scholekster is er nooit uit de lucht.

PRAKTISCH

- Oppervlakte : 12 ha.
- Eigenaar : Staat(8 ha), privaat(4 ha).
- Beheer : VZW Natuurreservaten.
- Landschap : slikken en schorren in de getijdezone. Zoutminnende vegetaties, voedsel- en rustplaats voor talrijke vogels.
- Bezoek : enkel onder begeleiding.
- Info : °Kasteel De Blankaart,
Iepersestw. 56, 8600 Woumen-Diksmuide,
tel. 051/545244
°Dienst Toerisme Nieuwpoort,
Marktplein 7, 8620 Nieuwpoort, tel. 058/235594.

Opnieuw in de wagen. We keren terug naar de viervakse autoweg, en rijden **rechts af** naar Nieuwpoort.

Het is interessant om net vòòr de Langebrug over de brede IJzermonding even uit te stappen, om het sluizencomplex (de Ganzepoot) te bekijken. Hier komen 6 waterwegen samen, die via de IJzermonding de Noordzee bereiken. De IJzer zelf is de derde waterloop van rechts.

Waterweegbree,
een meer algemene soort, die graag niet te diep in het water groeit.
Typisch voor sloten die 's zomers droog vallen.

Aan het kruispunt over de brug volgen we de richting **Brugge-Oudenburg**. Driemaal na elkaar links afslaan. We dwarsen twee waterlopen (Kanaal Nieuwpoort-Duinkerke en de Vaart Veurne Ambacht) en slaan **rechts** af, richting Sint-Joris.

KM 101,1

Net voorbij een Engels militair kerkhof slaan we **rechts af**, richting **Ramskapelle**. We rijden over de Noordvaart Veurne-Ambacht, en wat verder onder de autosnelweg.

Links passeren we het Belgisch Militair Kerkhof en bereiken de **dorpskern van Ramskapelle**, met een nogal druk "bepaalde" verkeersherinrichting. Op het dorpsplein slaan we onmiddellijk **links af**, net vòòr de kerk, de **Hemmestraat**.

KM 104,9

Weldra vertoeven we opnieuw in het reeds vertrouwde, open polderland. De hoevegebouwen zijn veelal fors, indrukwekkend zelfs.

De weg leidt over de Grote Beverdijkvaart naar de IJzer. Jonge Essen flankeren de rechterberm.

KM 109,5

We komen op de **IJzerdijk**, en rijden rechts stroomopwaarts richting Diksmuide. Even verder duiken we onder de brug van Schoorbakke door, en slaan 600 m verder **rechts af**, richting Stuivekenskerke, de **Viconiastraat** in.

De kronkelende landweg voert ons dwars doorheen de IJzerpolders, met veel grachten en sloten. De natuurwaarden kunnen echter vanwege de ontwatering niet naast die in de Blankaartbroeken staan. Rechts vòòr ons priemt de torenspits van **Stuivekenskerke**.

Wie goed toekijkt merkt het duidelijke micro-reliëf op in de boomloze weilanden. Deze bulten en laagten zijn vage getuigen van vroegere krekens en veenwerking. De bijzondere mooie polderweg voert ons tot onder de gotische toren van het kleine **Stuivenkenskerke**.

Op het **kruispunt** slaan we **links af**, naar de monumentale **Kasteelhoeve Viconia**.

Het is lang geleden dat we nog zoveel bomen samen zagen. De oorsprong van de Viconia-hoeve ligt in de 12e eeuw, als abdijhoeve van de Norbertijnen. Na de Franse Revolutie werd er een welvendend complex met kasteel, boerderij, brouwerij, bakkerij, ... uitgebouwd.

Net over het groen van de Viconia-hoeve passeren we het **Natuurreservaat de Kleiputten van Stuivekenskerke**.

Het gebied is niet vrij toegankelijk (dat maken de hoge hekkens U wel duidelijk). Wie met een verrekijker gewapend is kan toch wel mooie waarnemingen doen vanop de weg. Een bijna-zekerheid is de Bruine kiekendief (van maart tot november) die reeds jarenlang heerst over de rietmoerassen. Het gebied is befaamd voor de vele eendesoorten en de typische rietbewoners. In mei en juni zijn de kikkerconcerto's niet uit de lucht.

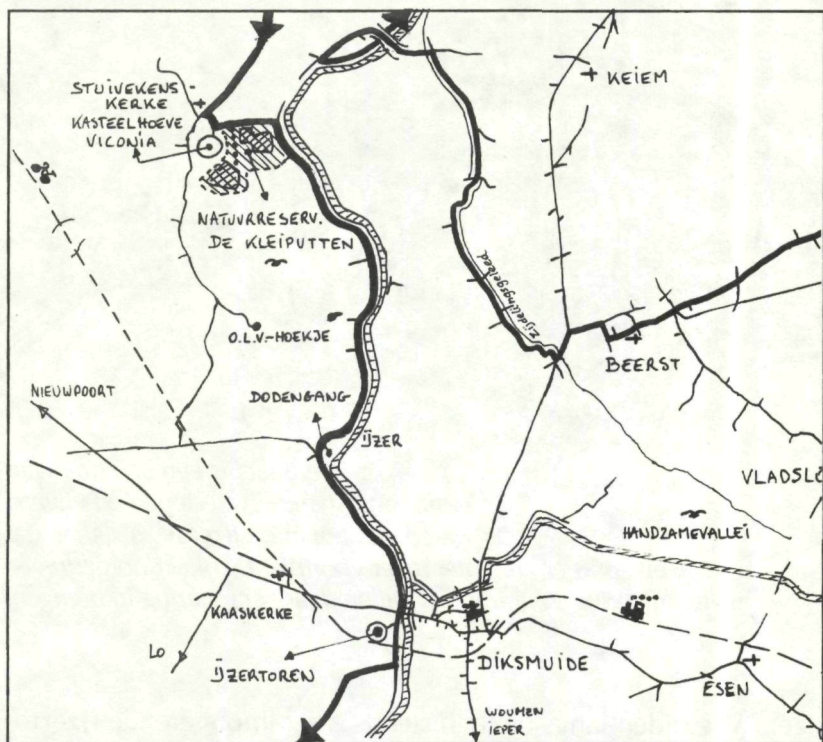
PRAKTISCH

- Oppervlakte : 22 ha.
- Eigenaar : Staat.
- Beheer : Dienst Waters en Bossen.
- Landschap : oude kleiputten met open water, rietmoeras, hooiland. Zeer belangrijk broedgebied voor riet- en watervogels.
- Geen vrije toegang, enkel onder begeleiding.
- Info : Houtvesterij Brugge,
Twijnstraat 6, 8000 Brugge, tel.050/333671.

De weg voert opnieuw naar de **Dijkweg** langs de IJzer, die we **rechts** (richting Diksmuide) oprijden.

Vanop de dijk is het natuureservaat nog beter dan daarstraks, te overzien. Ook op de IJzer zelf kan je mooie soorten ontmoeten : Fuut, Kuifeend, Bergeend, Slobeend.

Het loont de moeite om hier even de wagen langszij te plaatsen, voor een kuiertochtje heen en terug.

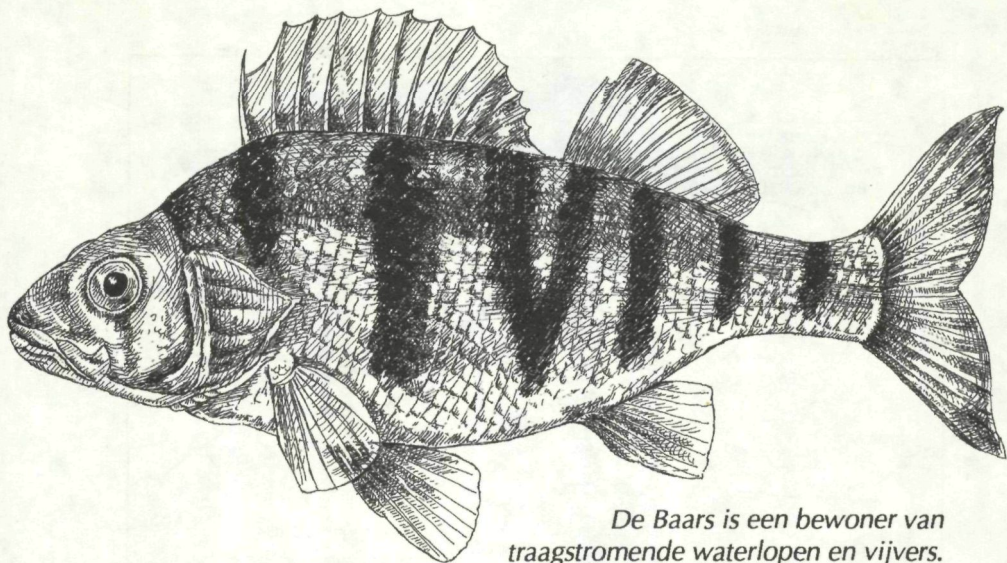
De weg vervolgt zijn bochtige route langs de IJzer, naar Diksmuide.

Opnieuw valt goed te zien dat het IJzerwater hoger ligt dan de omliggende poldergronden. Deze rustige, vrij boomrijke (Wilg, Es, Els) IJzerroute leidt langs de beroemde **Dodengang**. Een harde herinnering aan de oorlogsgruwel die hier 4 lange jaren bittere realiteit was.

Opvallend zijn ook de lage hoevegebouwen die tot vlak tegen de dijk aan werden gebouwd. Rechts duikt het kerktorentje van Kaaskerke op, links tekent het typische silhouet van de stad **Diksmuide** zich steeds scherper af. De IJzertoren wenkt.

KM 119,5

Aan de **Hoge Brug** over de IJzer kan je eventueel links naar Diksmuide-centrum. Onze route gaat **rechtdoor**, verder langs de

De Baars is een bewoner van traagstromende waterlopen en vijvers. De waterkwaliteit in de IJzer is zo slecht, dat de soort er zich niet meer voortplant. Enkel doorgedreven waterzuiveringprogramma's zullen daar verandering in brengen.

IJzer. We rijden langs de toch steeds weer imponerende **IJzertoren** - die op onze zwerftocht zo vaak als een verre baken te zien is.

Vanaf de spoorwegbrug versmalt de weg. Let op de mooie rij knotessen rechts.

300 m over de IJzertoren slaan we **rechts af**, naar Sint-Jacobskapelle. Een weids polderland vol ruimte en stilte ligt voor ons. De vele slootjes en grachten zijn nog rijk aan waterplanten. Witte bloempjes zijn van de Waterranonkel. Een overvloed van algen ("erwtensoep") verraadde echter teveel meststoffen in het water.

We ontmoeten twee grote kapellen. Links een O.L.Vr.-kapel, die nog druk bezocht wordt. Verderop rechts (50 m van de weg af) een mooie gotische kapel, opgericht ter nagedachtenis van de jonge oorlogs-"held" Graaf Paul de Goussencourt, die sneuvelde tijdens een vliegtuiggevecht.

We passeren de IJzerhoeve, een vakantiehoeve. Een oud brugje gaat over het oud A-geleed, een typische afvoergracht. Naast de

hoeve Ter Boone ontdek je de sporen van een walgracht, omkaderd met oude knotwilgen.

Het spitse torentje van **St Jacobskapelle** duikt op boven het groen. Torenavalkjes rusten op de telefoondraden. We rijden rechtdoor, doorheen de stilte van het kleine dorpje.

Sint Jacobskapelle is één van die prachtige, stille dorpjes in het Westhoeklandschap, die de laatste decennia steeds nadrukkelijker met leefbaarheids-problemen geconfronteerd worden. De dorpswinkel sluit, de dienstverlening is erg beperkt, de autobus komt niet (meer) langs. Werk zoeken betekent veelal : verhuizen. De bevolking veroudert, de vitaliteit dooft uit.

Het hoort tot de grote uitdagingen van het beleid en van streekverenigingen (vb. Samenlevingsopbouw Westhoek) om de leefbaarheid in deze regio nieuwe inhoud en aantrekkingskracht te bieden, zonder evenwel het unieke plattelandskarakter te verloochenen !

KM 122,1

Wat verder een **splitsing : rechts af**, de **Rellemstraat** in. Rechts een hoevecomplex met opvallend mooie bomengroepen : populieren, knotwilgen, fruitbomen. Veel vogelgeluidjes bewijzen de aantrekkingskracht van dergelijke eilandjes.

Achter een weidse weiland-ruimte verrast plots het kerkje van Oudekapelle. We dwarsen sloten en grachten, passeren veel waterputten en oude walgrachten. Af en toe vallen hier mooie watervegetaties te ontdekken. Aan de volgende **splitsing rechts af**, richting Oudekapelle. Bemerkt dat kleine reliëfverschillen bepalen waar weiland (lager) en akkers (hoger) komen.

Nieuwe **kruising : links af**, naar het gehucht "**Olifant**". Een prachtige Linde houdt de wacht bij het witte Konijnkapelletje. Een bult in de kapotgereden weg is het brugje over de brede Duikervaart. De gracht langs de weg heeft een goede waterkwaliteit : dat zie je aan de vele waterplanten, de dikkopjes, de waterjuffers.

Volgend **kruispunt**, met een mooi kapelletje, rechtdoor, naar **Knokkebrug**. We rijden verder op de **Oude Zeedijk** ! Deze dijk werd in de 11^e eeuw opgeworpen als bescherming tegen het oprukkende zeewater, tijdens de Duinkerke III-transgressie. Het gebouw links op het kruispunt - de oude herberg "het Vlieg-

plein" - bezit mooie puntboogjes boven de ramen.

Voorals links langs de Oude Zeedijk passeren we enkele prachtige hagen en boomrijen. Dergelijke feestelijke aankleding van het landschap wordt nu een uitzondering, maar was vroeger de regel (levende perceelsgrenzen) ! Soorten als Steenuil, Bunzing of Egel overleven slechts dankzij dergelijke elementen.

Op het **kruispunt** bij herberg "**In de Kruisstraat**" **recht**door.

Links passeren we een klein landhuisje in het groen. Net erover (rechts) pronkt een dicht sleedoornstruweel dat in april uitbundig bloeit. In deze omgeving broeden vrij veel Kieviten, die in de lente hun gekke balts-buitelingen ten beste geven.

Op de **T-kruising** rijden we **links**, de **Knokkestraat** in. Rechts strekt zich een oneindig weidelandschap uit.

KM 127,6

De Knokkestraat komt uit op de IJzerdijk, we

rijden **rechtsaf** en onmiddellijk weer

links over de **Knokkebrug** : een

zeldzaam ophaalbrugje. Dit is

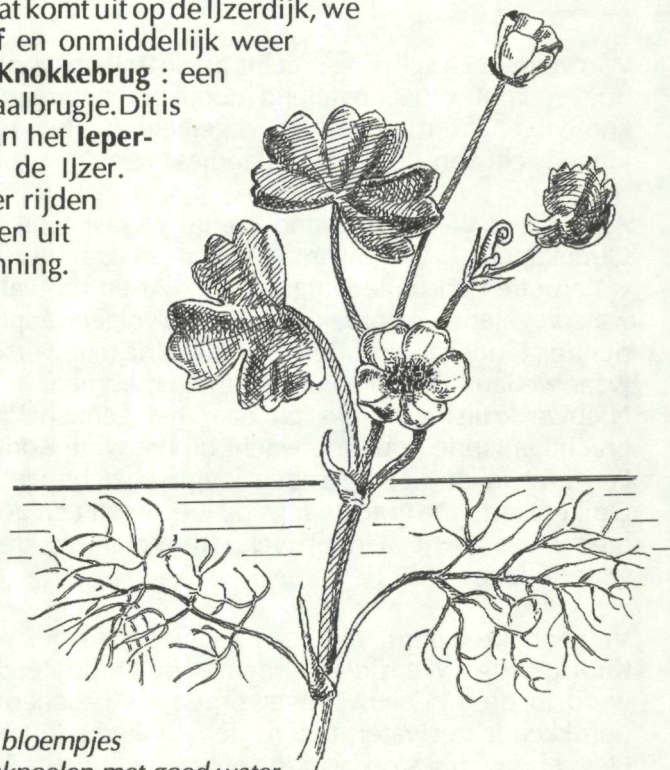
het trefpunt van het **leper-**

leekanaal met de IJzer.

Vòòr we verder rijden

stap je best even uit

voor een verkenning.

Watteranonkel

bloeit met witte bloempjes

in sloten en drinkpoelen met goed water.

Op het muurtje bij de brug maken enkele data je wijzer over deze historische plaats. De sporen van het 16^e eeuwse Fort Knokke zijn in het weiland, over de brug, links van de samenvloeiing, te zien (stervormig). Vanaf hier strekken zich de broeken van de Blankaart uit. Merk op dat de rechteroever van de IJzer niet bedijkt werd, waardoor overstroming nog mogelijk blijft.

De route loopt langs het rechte **leperleekanaal**. Links de uitgestrekte IJzerbroeken. Ziet U de muren van het Waterspaarbekken? Een mooie houtwal schermt de linkeroever af. De oever biedt af en toe mooie vegetaties : Gele lis, Lidsodde, Riet, ... Een rij jonge Essen boorden onze linkerberm af. Op de wateroever groeien wilgestruiken.

Rij langzaam ! Het wateroppervlak kan mooie waarnemingen opleveren : Slobeend, Kuifeend, Fuut, ... Vooral in de trekperiodes zijn rare vogels te verwachten. De weiden links bieden kans om jagende roofvogels te zien : Torenvalk, Kiekendieven. Langs de oevers staat misschien een reiger te vissen.

Regelmatig lopen afvoergrachten dwars op het kanaal. Ze laten soms mooie moerasvegetaties zien. De weiden en hooilanden zelf zijn minder soortenrijk. Anderhalve kilometer na de Knokkebrug loopt de brede Engelendelft tot tegen, maar niet in het kanaal. Even vóór de Drie Grachten-brug groeit een opvallende plant onder de dranghekkens langs de rechterberm : Groot hoefblad, met zijn reusachtige "rabarber"-bladeren.

Waar de houtwal dan toch ophoudt, verschijnt rechts een open landschapje, met de dorpskom van Noordschote.

We zien hoe de **leperlee** (de voornaamste bijrivier van de IJzer) in het kanaal uitmondt.

Het leperleekanaal is dus in feite de kanalisering van een natuurlijke beekloop. Vanaf de 11e eeuw reeds werden voortdurend werken uitgevoerd om de bevaarbaarheid van de leperlee en (vanaf de 13e eeuw) het leperleekanaal te verzekeren. Historisch onderzoek biedt gegevens die aantonen dat de leperlee vóór de 9e eeuw een zelfstandige rivier was, die in een grote bocht via de Oostendse krekken en de Brugse Reien met zee verbonden was.

Een wandeltip : parkeer de wagen op het kasseipleintje vóór de brug, steek de brug over. Wandel 300 m verder langs het kanaal en sla dan linksaf, langs de Martjevaart. De prachtige wandeling leidt naar Merkem, via het Kasteelpark. In deze Merkemse broeken is de Grutto jaarlijks broedvogel. Afstand heen en terug : 4,5 km.

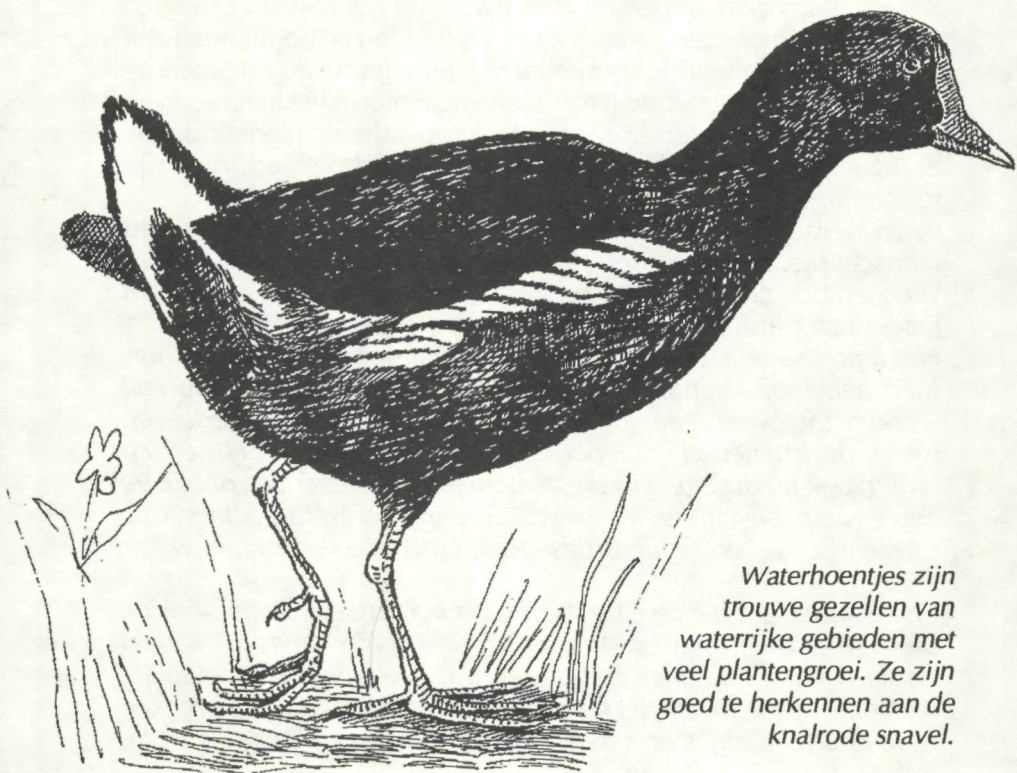
KM 130,5

We rijden de **Drie Grachten-brug** rechts op, naar **Noordschote**. Rechts van de weg loopt de Ieperlee. We kijken over het open, laaggelegen Noordschotebroek (3,75 m).

KM 131,6

De weg draait naar het dorp. In de rechtse bocht zelf slaan we de kleine **Noord-Ooststraat** links in. Op het kruispunt waakt een grijs kapelletje.

Nu zoeken we de **vallei van de Ieperlee** op. Goede waarnemers zien het landschap links afhellen naar deze "zijrivier" van de IJzer. Rechts zie je de helling (maximaal 10 m hoog) die de Ieperleevallei van de Kemmelbeekvallei scheidt. In vergelijking met de IJzervallei, wordt de bewoning steeds dichter.

Waterhoentjes zijn trouwe gezellen van waterrijke gebieden met veel plantengroei. Ze zijn goed te herkennen aan de knalrode snavel.

Liefhebbers kunnen de Ieperlee even een bezoekje brengen door zowat 1 km vanaf het kruispunt het eenzame wegje links op te rijden.

Dat de Ieperlee weinig waterkwaliteit levert, zal je me niet betwisten. Even de benen strekken? Zet de auto net over de Waterloo langs zij en wandel verder tot het Ieperleekanaal (heen en terug 700 m). De omgeving is rustig, het water langs de grachten naast het wegje vrij proper.

Na een haakse bocht naar rechts, gaat het onmiddellijk **links af** (**Noordooststraat** vervolgen). Opvallend: de hogere gronden rechts werden akker, de lagere gronden links die naar de Ieperlee afhellen bleven veelal weiland. Een mooie rij populieren langs het kanaal buigt eerbiedig voor de westenwind. In deze omgeving staan meer eenvoudige landhuisjes dan statige hoeves.

KM 135,6

Aan het **kruispunt links af**. We belanden wat verder op de brede **Diksmuidseweg**, naast het grote kruis dat de slachtoffers van de eerste gifgas-aanval in de oorlogsgeschiedenis herdenkt.

We rijden even **rechts op**, maar snel weer **rechts af** in de bocht, richting **Zuidschote-Reninge**.

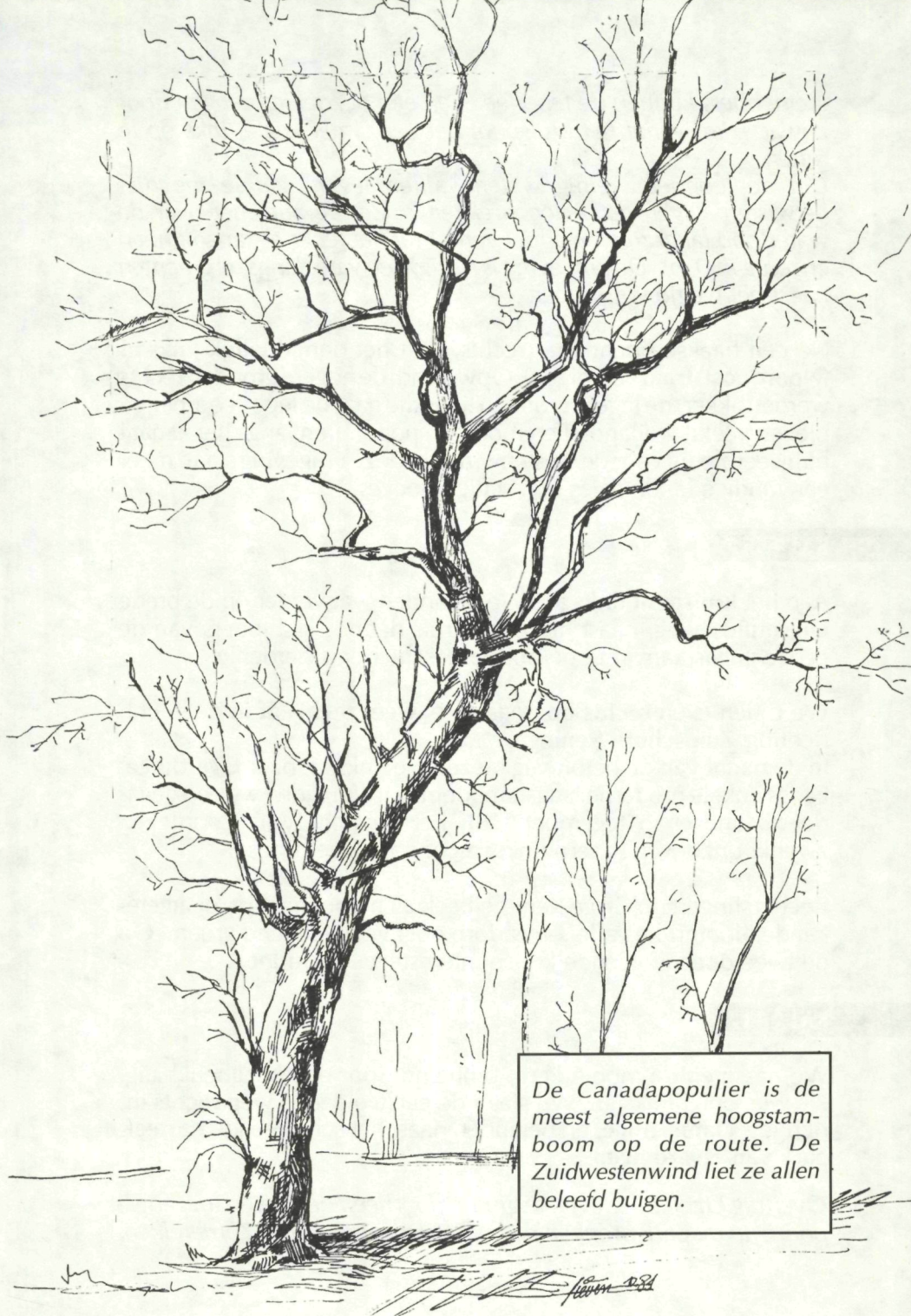
In de bocht van de betonweg kiezen we **links af**, naar **Elverdinge**. Langs enkele moderne laagstamboomgaarden rijden we een gevarieerd landschap tegemoet. Bij het gehucht Vuil Voordeken zwenkt onze weg scherp links, recht naar Elverdinge.

Rechts slingert de Grote Kemmelbeek zich door haar mooi afgetekende, boomrijke vallei. Het dorp oogt veelbelovend groen. Op de twee opeenvolgende kruispunten steeds **rechtdoor**.

KM 141

We passeren de mooie **kerk**, omheind door een haagbeukhaag. De weg buigt links af. Wij slaan de eerstvolgende weg **rechts in**, richting **Vlamertinge**, en belanden naast het schitterende **Kasteelpark van Elverdinge**.

Overtuig Uzelf door even te gluren doorheen de ijzeren toegangspoort. In dit park pronken de oudste en allermooiste Zomereiken,

De Canadapopulier is de meest algemene hoogstamboom op de route. De Zuidwestenwind liet ze allen beleefd buigen.

Beuken en Linden uit de hele Westhoek. Reden : de verwoestingen van W.O.I raakten het park nauwelijks. Links zie je de toegangsdreef, die ook tot het Kasteelpark hoort.

Net over het park staat de hoge Oude Molen uit 1843. De wieken werden reeds in 1909 verwijderd.

We slaan de eerste weg over het park **rechts af**, de **Hospitaalstraat** in. Het landschap is bijzonder aantrekkelijk : rechts het park, boomrijen, beekvalleities. Best maar dat de ruilverkaveling hier (nog ?) niet toesloeg.

Langs mooie hoevecomplexen, prachtig omkaderd door boomrijen en hagen, komen we op de **Gasthuisstraat**. **Rechts af**, en wat verder, bij een eenzaam hoppeveld, **links af** : de **Sint-Pieterstraat**. Die leidt langs en doorheen de **Galgebossen**.

Dit restant van het woud, dat op het eind van de 18e eeuw nog het hele gebied tussen de grote weg Vlamertinge-Poperinge en Elverdinge omvatte, is privaat en niet vrij toegankelijk. Jammer, want het is een waardevol loofbos met rijke ondergroei en kruidlaag. Goede waarnemers zullen langs de wegberm o.a. Maagdepalm en Bosviooltjes ontdekken.

Natuurvrienden dragen hier jaarlijks zorg voor de vele padden, die tijdens hun voorjaarstrektocht uit het bos naar enkele waterputten de weg over moeten.

Eerste weg over het bos **links af** : de **Kleine Branderstraat**.

De term "branders" duidt op het oude gebruik om hout uit het bos tot houtskool te branden.

KM 146,2

We steken de **grote weg over**, maar moeten even verder een nog bredere **autoweg dwarsen**. Uitkijken !

Onze route verkent een plots erg open landschap. Deze streek werd 20 jaar geleden geruilverkaveld. Enkele hevige stormen deden de resterende boomrijen voorgoed de das om. Enige troost : we krijgen een perfect uitzicht op de **Westvlaamse "Bergen"**, allemaal mooi op een rijtje.

We rijden steeds rechtdoor, dwarsen de Grote Kimmelbeek, en slaan daarna **rechts af** naar de **Bellestraat**. 400 m verder **links af**, de **Zweerdstraat** in. De boomarmoede schijnt slechts toe te nemen. De weg draait fiks rechts. We slaan de eerste weg **links op**.

Na deze iets te kale reis, met nog een duikje door het valleitje van

de Klytgatbeek, belandt de Zwaardstraat op de grote **Dikkebusseweg**.

KM 151,6

1,3 km over de dorpskom kan je **rechts** naar **Dikkebusvijver**, vlak naast het witte café-restaurant "De Harlekijn".

PRAKTISCH

- Eigenaar : Stad Ieper.
- Landschap :
afdamming van de Kimmelbeek, aangelegd in 1320.
- Oppervlakte: 32 ha (inhoud 700.000 m³)
- Productiecentrum van drinkwater voor Ieper (4.000 m³ per dag).
- Info : Stedelijke Waterregie Ieper, d'Hondtstraat 63B, 8900 Ieper, tel. 057/201993.

Na de vijver rijden we verder richting **Ieper**.

KM 153,6

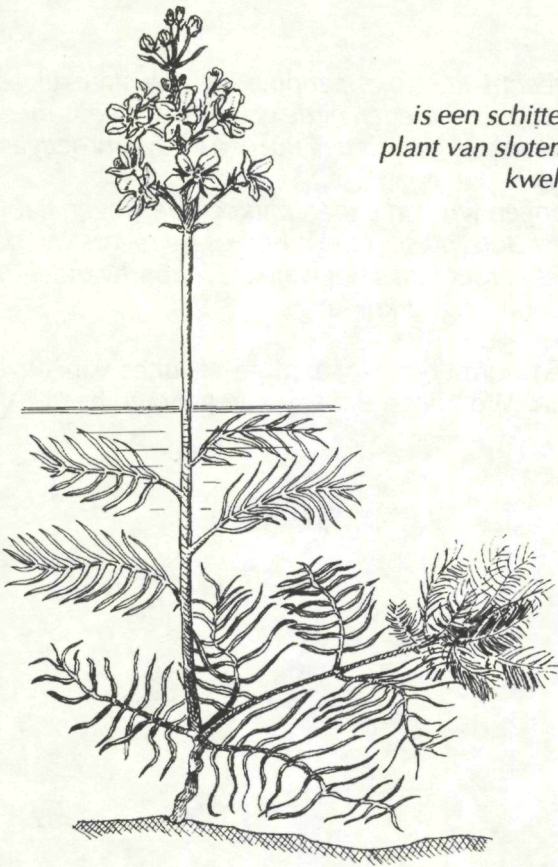
Aan het eerste grote **kruispunt** net vóór de Watertoren **rechtsaf**. Na een kort klimmetje, op de top, **links** de rustige **Pannenhuisstraat** in.

Deze landweg voert doorheen een mooi stukje platteland, tot tegen de stad Ieper. Boomrijen (mooie knotwilgen rechts !), hagen, bosjes, waterputjes en zelfs nieuwe aanplantingen verzekeren de variatie. De wegberm is het mooist in mei en juni, met veel Fluitekruid en Grote Muur. Die bult (met enkele grote bomen op) rechts, tussen enkele haakse bochtjes, verbergt een oude ijskelder. De torens van Ieper komen mooi in zicht. Weldra duiken de nieuwe buitenwijken van de stad op.

KM 156

De Pannenhuisstraat eindigt op de brede, drukke **Dikkebusseweg**. We rijden rechts op, naar Ieper. De huizenrijen maken wat verder plaats om de **Oude Vaart Ieper-Komen** door te laten. Een bijzonder waardevol natuurlint, dat echter veel van zijn pluimen

Waterviolier
is een schitterende, maar zeldzame
plant van sloten en grachten, die door
kwelwater gevoed worden.

verliest door de waterwerken, (scheiding van afvalwater en regenwater) die in de bedding plaatsgrijpen (2e helft '91). De Meidoornen, Sleedoornen, Wilgen, Vlieren, Eiken, Essen en Elzen groeiden hier spontaan uit vanaf het einde van de 1e W.O., toen definitief werd afgezien van de afwerking van dit nieuwe kanaal.

KM 156,6

De weg voert over de spoorweg en - voor wie niet bijstuurt - recht in de **Boterplas**.

De Boterplas is een restant van het enorm uitgestrekte vestingscomplex (muren, grachten, eilanden, torens, ...) dat Ieper tot 1853 omgaf. Enkel de oostelijke en zuidelijke omwalling bleef (gedeeltelijk) bewaard. Wat voorheen een militaire vesting was is nu de vestiging voor een prachtig stadspark geworden.

Natuurvriendelijke technieken (o.a. aanplanting van streekeigen houtkanten, hooilandbeheer) bieden er de wandelaar steeds meer natuurplezier ! Sedert enkele jaren is de Fuut een trouwe broedgast op de brede grachten.

Wie de Ieperse Vestingen wil verkennen parkeert de wagen nabij de Groendienst (naast Boterplas). Neem het wegje rechts van de gebouwen en wandel verder langs het water. De rondwandeling langs de Majoorgracht is ong. 2 km lang.

De Ieperse Vestingen vormen een waardige afsluiter van deze Frontroute vol natuur. We hopen dat U ervan genoten heeft !

Mijn dank aan :

- Katleen Carrein (zetwerk)
- Peter Bossu (informatie)
- Filip Boury (nalezen)
- Kristien Quaghebeur (koffie, en de rest).
- De Toeristische Diensten van Ieper, Diksmuide en Nieuwpoort.

Lieven STUBBE,
1 mei '91

